

Előfizetési díj:

Negyedévre ..... 1 frt
Félévre ..... 2 frt
Egész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség

és

kiadóhivatal

Budapest. József-körút
5. szám.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Az „Achilles” Sport-Egylet, az „Aradi Korcs-Egylet, „Magy. Testgyakorlók köre” a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet, a „Bpesti. hegyvidéki turista-Egylet, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet, a „Budapesti Torna-Egylet” a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet, a „Debreczeni Torna-Egylet, a „Egyetemi Athletikai Club, „Első Magyar Vivó-Egylet, az „Ersekújvári Vivó- és Torna-Egylet, a „Fertői Csónakázó-Társaság, a „Győri Csónakázó-Egylet, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet, a „Kolozsvári Athletikai Club, a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet, a „Föv. Vivó-Club, a „Körmendi Athletikai Club, a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet, a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet, a „Maros-Vásárh. Torna-Egyl, a „N-Bányai Torna és Korcsolyázó-Egylet, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet, a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet, a „Nemzeti Hajós-Egylet, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egylet, az „Ó-Budai Torna-Egylet, a „Pécsi Athletikai Club, a „Pocsonyi Hajós-Egylet, a „Pozsonyi Torna-Egylet, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet, a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázó-Egylet, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet, a „Szabadkai torna-Egylet, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör, a „Szegedi Csónakázó-Egylet, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet, a „Szegedi Torna-Egylet, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet” és az „Ujvidéki kerékpár- (Bicycli-) egyesület, a „Pápai korcsolya-egylet, a „Torontáli korcsolyázó- és hajós-egylet, „Szegedi Kerékpár-egyesület, „Veszprémi torna-Egylet, „Tordai korcsolyázó-egylet, „Budapesti Torna-Club, „Zombolyai atletikai club, a „Szászvárosi atletikai club, a „Szolnoki korcsolyázó-egylet, a „Budapesti polgári lövészegegyesület, „Sportkedvelők köre”, a „Magyar Úszó-Egylet”

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. szamu rendeletével ajánlja e lapot Magyarorszag összes tanintezeteinek.

A szegedi torna ünnepély.

A tornaügy f. évi juniusi füzetében K. R. aláírással ellátott cikkek, a május 27-én Szegeden tartott szövetségi IV-ik országos tornaünnepélylyel foglalkoznak, melyekre a „Budapesti Torna Club” mint alantiak mutatják, feleletadásra indítva érzi magát.

Mindenek előtt felemlítjük, hogy cikkíró ur ott az ünnepély első győzteséről beszél, holott erről szó sem lehet, mert tudvalevőleg ott többféle verseny folyt le és így csakis az ünnepély egyik vagy másik versenyének első győzteséről szólhatna, nem pedig az egész ünnepély győzteséről.

Ez azonban csekélyebb baj, sokkal nagyobb az, hogy cikkíró ur, nem épp tárgyilagos elbeszélése során az első és második győztes között párhuzamot vonva oly állításokra ragadtatja el magát, melyeket a „Budapesti Torna Club” az igazság és Szőgy Béla, nevezett egyeslet tagja jó hírnevének érdekében, a legnagyobb méltatlansággal vissza utasítani kénytelen.

Czikkiró ur ugyanis Szőgy Bélát egyebek között pongyolaság és bumlerséggel vádolja.

A ki tudja (és mely tornászszamba menő ember nem tudná?) hogy mi az, evvel a két jelzővel egy első rangu tornászt érdemtelenül illetni, az megérti a club méltó felháborodását is.

A „Budapesti Torna Club” választmánya ezen állításokkal szemben abban az alternatívában van, hogy cikkíró ur vagy nem igazi szakember a szertornázás terén s így Szőgy tornájának tárgyilagos megítélésére képtelen; vagy pedig ha szakember, akkor részrehajlón

vagy felületesen ítél, mert Szőgyt talán nem is ösmervén, tornázni is alig látta, mégis pálczát tör fölötte.

Czikkiró ur előadása folyamán áttér a „képzett tornászok” versenyének taglalására és mondja, hogy Szőgy a ló-ügyességi gyakorlatnál le esett a szerről.

Bocsánat, de ő nem esett le, hanem csak megakadt s így 2—3 ponttal rosszabb osztályzatra való kilátással tovább folytathatta volna a gyakorlatot, de mint iskolázott tornász *bumler* munkát nem akarván a versenyen bemutatni, megakadása után nyomban leugrott a szerről.

Mint *nem bumler* tornász tudta azt az általánosan divó és természetes szabályt, hogy ha a versenyző az előirt verseny-gyakorlatnál *leesik*, azt többé *nem folytat-hatja* (nem részletfizetési munka ez) és *be nem fejezheti*.

Ha teszi is ezt, akkor a versenybíró-ság csak *0-al osztályozhatja* az ilyen körülmények között befejezett versenygyakorlatot.

Hogy a szegedi versenynél, némely versenyző ezen szabályt figyelmen kívül hagyta és hogy a versenybíró-ság másképp ítél, arra jobb lett volna a feledés-fátyolát vonni!

Hogy Szőgy sem járásban sem flegmatikus magaviseletében nem árulja el a kiváló tornászt, ez tornájára nincs befolyással, mert ha tornász el áll, akkor fel-emelt fővel hirtelen kiegyenesedve, megfeszül minden izma és így végzi minden dolgait; pongyolaságot a szeren senki sem foghat reá. — Erről különben tornász-körökben eléggé ismeretes.

Kiválló képességeinél fogva ő vezeti clubunk első csapatát; csapat vezetésre szakmunkákból önnállóan készül és ezen szorgalmának gyümölcse az, hogy a fő szereken, egyszerű gyakorlatoktól kezdve, fokozatosan a legnehezebb összetételű, egyenlő könnyedséggel és kivitelű biztossággal mindent végez.

Győződjék meg t. cikkíró ur személyesen állításaink mibenlétéről, — hisz evvel tartozik saját önmagának és a „Tornaügy” olvasóinak egyaránt, — akkor talán óvatosabbá válik a *bumler* cím kiosztásában.

Hogy Szőgy a rudgrásban csak 25 pontot nyert, annak oka egyrészt az ugrószerek zsinorral való felszereléséből támadt fejtelenség, másrészt a szövetségi ver-

senyszabályoknak, minden szakértelmet nélkülöző, ügyetlen rendelkezése volt.

Jellemző azonban itt is, hogy az egyik versenyző félreértett kívánsága folytán egy ízben a deszka, a versenyszabályoktól eltérőleg, készséggel 3 méter távolságra tétetett, midőn azonban Szógy már csak egyedül ugrott és hivatkozással erre a deszkának 2 $\frac{1}{2}$ méterre való helyezését kérte, ez tőle kereken megtagadtatott.

A versenynek ilyen lefolyása mellett szorult azután Szógy 1 ponttal rosszabb eredménnyel az első győztesnél, a második helyre.

Mi ezen verseny eredményével egyáltalán nem foglalkoztunk volna s jelen válaszukkal végeztünk is vele, ha a cikkíró ur róla mint valami „Derby“-díj versenyről, életrajz stb. kisérétében nem tárgyalt volna.

Egyben sajnálattal konstatáljuk, hogy nem csak a cikkíró ur, de maga a „Torna-ügy“ is különös magaviseletet tanúsít egyletünk irányában.

Élénken bizonyítja ezt ugyancsak a juniusi füzetének „Egyesületi Élet“ című rovata.

Ezen rovat ugyanis 5 egyletnek dolgaival foglalkozva, mindenik egyletnek, kivéve a „Budapesti Torna Club“-ot, teljes czimét közli.

Ezen egylet csak kezdő betűivel van itt megjelölve, a mi úgy veszi ki magát a többi teljes czim között, mint valami ó kori hieroglif írás, a ki nem tudja olvasni az nem tudja miről van a szó.

Vajjon kicsinyes harag, avagy különös véletlenség okozta-e ezt az állapotot, az nem tartozik reánk, annyi azonban bizonyos, hogy nem tapintatos eljárás ez a *torna-egyletek szövetségének hivatalos közlönye* részéről, ezen szövetség egyik és talán nem is *utolsó* tagjával szemben.

Magára az e rovatban foglalt cikkekre is több megjegyzésünk volna, de ettől térszűke miatt ezuttal elállunk.

A „Torna ügy“ összes reánk vonatkozó jelenségeiből azt következtetjük mintha szálka volnánk szemében; — kiszedjük tehát a szálkát onnan és más szövetségeseket keresünk. — Olyan szövetségtárs vagyunk, ki nem ígér többet mint a mennyit ad.

Budapest, 1894. augusztus 9-én.

A „Budapesti Torna Club“ választmánya.

Tornatanítás a középiskolákban.

Tornaverseny és tornavizsgálat az erzsébetvárosi állami gymnasiumban.

A lefolyt tanévben a rendes tornagyakorlatok mellett a tornajátékokat is rendszeresen űzte az ifjúság. Miután ez idő szerint intézetünk még nem rendelkezik alkalmas játszótérrel, a játékokat részint a gymnasium udvarán és kertjében, részint hetenkint szombaton két-két osztálylyal a szabadban folytattuk. A gyakorlatokat az elméleti tárgyak tanárainak segédkezése és versenybíráskodása mellett dr. Mayer György tornatanító vezette.

A versenytornaszat a játékok bemutatásával június 16-án délután 4—6-ig részben a gymnasium helyiségeiben, részben a szabadban tartatott meg, az ifjúság tornavizsgálata pedig 1894. június 27-én délután 4—6-ig. A vizsgálaton a gymn. internatusának orvosa, dr. Antalffy Manó járásorvos is jelen volt. Az ifjúság rend és fegyelem dolgában kellő magatartást tanúsított.

A tornavizsgálat lefolyása a következő volt:

Előgyakorlatok: a) I. és II. oszt. gerelygyakorlatok, b) III. és IV. oszt. súlyzógyakorlatok c) I—IV. oszt. szabadgyakorlatok.

Szergyakorlatok. I. oszt. távolugrás, II. oszt. korlát, III. oszt. bakugrás, IV. oszt. gyűrű. Svéd és angol pá-

ros gyakorlatok ellenállással; kakasviadal kisebb csoportokban; kötélhuzás (10—10 tanuló egy-egy csoportban) időtartam 3 percz távolság 1 méter.

Versenyek (két csoportban nagyobbak és kisebbek):

a) Mászás. A nagyobbak csoportjában győztes: Szenkovics Viktor IV. o. t.

A kisebbek csoportjában győztes: Fröhlich György I. oszt. tan.

b) Távolugrás. A nagyobbak csoportjában győztes: Feigl Miksa IV. oszt. tan. (425 cm.)

A kisebbek csoportjában győztes: Mathes Károly I. o. t. (400 cm.)

c) Futás. A nagyobbak csoportjában — 120 m. távolságra — győztes Bruzla Gyula I. o. t.

A kisebbek csoportjában — 100 m. távolságra — győztes Kozocsa Mihály IV. o. t.

d) Birkózás. Szigorúan a lovagiasság szabályai szerint. Időtartam 3 percz. A nagyobbak csoportjában győztes: Keresztes János III. o. t.

A kisebb csoportjában győztes Constandin Pompil I. oszt. tan.

Rendgyakorlatok: I—IV. oszt.

Játékok:

I. oszt. Harmadikat űzni.

II. oszt. Fogoly játék.

III. és IV. oszt. Előörs játék.

Ezután két csoportban (nagyobbak és kisebbek): ütve-fogó játék és magyar méta.

A verseny bizottság, mely dr. Vikol János, dr. Mayer György és Szentimrei István tanárokból alakult a versenyeken győztes tanulókat „Elismerő okirattal“ tüntette ki.

Dr. Mayer György.

Az Eperjesi kir. kath főgymnasium.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszeriumnak 1892. évi május hó 31-én 1193. sz. a. kiadott rendelete értelmében a tornaversenyt az algymnasiumi ifjúság részére június 6-án, a főgymnasiumi ifjúság részére június 7-én tartottuk meg.

A június 6-iki kedvező időjárás mellett folyt le. A program a következő volt: 1. Felvonulás. 2. A Hymnus éneklése. 3. Szabadgyakorlatok. 4. Tornászinduló 5. Futási verseny, 100 m.-nyi távolságra. E versenyben, mint győztesek „Elismerő okiratot“ nyertek: Czirbusz Béla, Petrasovszky Elek, Zapotoczky Irén, Znakovszky József I-ső osztályú, Bujanovics Rudolf, Frimmer József, Legeza József, Maguth Béla, Szántó Lipót II-od osztályú, Bohács Mihály, Ghyllányi László báró, Ladomérszky Miklós, Révész Gusztáv III-ad osztályú, Bagh Károly, Bodnár János, Krisztinics István, Muha Gyula IV-ed osztályú tanulók. 6. Egr ifjak indulója. 7. Tornajátékok. Be lettek mutatva: „Fehér, fekete“, „Féljetegek mert jön a vadember“, „Futva ütő“, „Róka, róka, gyere ki!“ „Körfutó“, „Labda kergető“, „Labda hajszoló“, „Hátulsó pár előre“, „Kotló és a kánya“, Harmadikat elűzni“. 8. Szózat. 9. Elvonulás.

A főgymnasiumi ifjúság versenyét 7-én tartottuk meg. A meg-megújuló eső miatt programunk kihihetetlen volt. A botgyakorlatokat meg kellett szakítanunk. A tervbe vett akadályverseny helyett 120 m.-nyi távolságra futási versenyt rendeztünk. Mint győztesek „Elismerő okiratot“ nyertek: Richtmann Pinkász, Szabol Ferencz, Tokár Béla V-öd osztályú, Gojdiacs Miklós, Grófcsik Gyula, Kanyuscák Miklós, Majtányik Mátyás. Matherny Gusztáv, Schütz Emil, Urbán Béla VI-od osztályú, Bayer Róbert, Hirschmann Ferencz, Melicher Endre VII-ed osztályu tanulók. Majd a kötélhuzásra került a sor. A „Háló“ és „Pyramis“ bemutatása után, a rossz időjárás miatt az ifjúság elvonult.

Az „Elismerő okiratokat“ az évzáró-ünnepély alkalmával osztottuk ki.

A városi tanács kb. 120 m. hosszú és 30 m. széles játszótérrel bocsátott rendelkezésünkre. Fogadja hálás köszönetünket.

A szépszámu közönség meleg érdeklődéssel kísérte, az ifjuság pedig figyelemmel, örömmel, mondhatnám lelkesedéssel végezte az összes gyakorlatokat.

Gallé Gábor.

A szent-gotthardi m. kir. áll. gymnasium.

A tanuló-ifjuság testezésére kiváló gondja volt a tanártestületnek. A körülményekhez képest egyelőre két módon törekedett a testi nevelés feladatát betölteni u. m. kirándulások és a téli korcsolyázás rendezésével.

A kirándulások — havonként néhányszor — részint menetgyakorlatokkal és versenyjátékokkal voltak összekötve, részint pedig földrajz-természettudományi megbeszélésekre szolgáltak: a zsidai fenyvesbe, vagy a (Schlössel) Várhegyre.

Az igazgató, mint az ujon alakult „Korcsolyázó-egyesület“ elnöke jégpályát készíttetett a ciszterciek kormányzósága által felajánlott telken, hol aztán valamennyi tanuló rendes időben — d. u. 3—4¹/₂ óráig — kötelességszerűen vett részt a jég sportban. A tehetősebbje 50 kr. tagsági díjat fizetett, továbbá 90 kron az igazgatóság által átlagban rendelt korcsolyát vásárolt. A szegényebb sorsuak egy része a begyűlt összeg egy részéből díjtalanul kedvezményben részesült, a többi pedig (7) az igazgatóság rendelkezésére bocsátott adományokból. Einbeck Károly, helybeli kereskedő is ellátott néhányat ingyen korcsolyával.

A kegyes tanítórendiek szegedi városi főgymnasiuma.

Tornaverseny.

Tornatanár: Timina Ödön.

Intézetünk a vallás és közoktatásügyi miniszteriumnak 1892. évi 1193. eln. sz. a. kelt rendelete értelmében június hó 19-én a felső osztálybeli, 21-én pedig az alsó osztálybeli tanulók részére tornaversenyt rendezett, melyekre nagy számmal jelentek meg a szülők, továbbá a városi hatóság és az érdeklődő közönség.

A tornaverseny a következő program szerint történt; 1. D. u. 3¹/₂ óraor gyülekezés a főgymnasiumban. 2. 4 óraor kivonulás kettős rendszlopokban zászló alatt és dobszó mellett az ujszegedi népkertben ktjelölt versenytérre. 3. A verseny színhelyén az ifjaknak felállítása nyolczas sorokba lyoni ellenvonulással; utána a „Szózat“ eléneklése. 4. Szabadgyakorlatok — megfelelő sornytással — nyolczas ütemben, egy oszlopban. 5. Katonai rendgyakorlatok osztályonként. 6. Versenyek a testgyakorlat következő fajaiban: a) IV., V., VI., VII. osztály: Gyakorlatok nyújtón, korláton, lovon, bakon; távolra és magasra ugrás; 10 kilogrammos vasgolyó dobása távolra; 30 kilogrammos vasrúd emelése; birkózás; 150 m. futás. b) I., II., III. osztály: Gyakorlatok nyújtón, korláton, lovon, bakon; távolra és magasra ugrás; kötélhuzás; birkózás; 100 m. futás. A versenyben győztesek lettek:

A VII. osztályból: Beke Béla, bakon, lovon és rúdugrásban. Bosnyák Dezső, korláton és távolra ugrásban. Böröcz Mihály, nyújtón és korláton. Károlyi Lajos, bakon és súlydobásban. Klein Béla, bakon. Letz Lajos, nyújtón, korláton, bakon és lovon. Müller Vilmos, korláton, bakon, lovon és magasra ugrásban. Nesztor Kamill rúdugrásban és magasra ugrásban. Papp Imre, nyújtón, korláton, bakon és lovon. Pavlás Kálmán-nyújtón, korláton, bakon, lovon és súlyemelésben (15-ször). Politzer Lipót, nyúj-

tón, korláton, bakon, lovon és magasra ugrásban. Tóth Kálmán, súlydobásban. Ungár Adolf, nyújtón, korláton, lovon, távolra ugrásban, magasra ugrásban és birkózásban. Vidacs Béla, bakon és lovon.

A VI. osztályból: Butea György, nyújtón, korláton és súlyemelésben (23-szor). Gimpel Miklós, nyújtón korláton és rúdugrásban. Grünwald Ignác, nyújtón, korláton és birkózásban. Illics Ulászló, nyújtón és korláton. Kiss Károly, nyújtón, korláton, bakon, lovon, távolra ugrásban és súlyemelésben (30-szor). Mosonyi Emil, nyújtón, korláton, bakon, lovon, magasra ugrásban és birkózásban. Rósa Géza, rúdugrásban. Schmidt Gáspár, nyújtón, korláton és távolra ugrásban. Teffert Károly, korláton. Urbán Lajos, nyújtón és korláton.

Az V. osztályból: Benedek Elemér, rúdugrásban. Erdélyi Sándor távolra ugrásban. Horváth Imre, nyújtón. Hubert Lajos, nyújtón. Mayer János, súlydobásban. Marschang József, bakon és rúdugrásban. Orthmayer József, birkózásban. Timina Zoltán, magasra ugrásban, súlydobásban és súlyemelésben (16-szor). Ujházy Andor, birkózásban. Zombory István, távolra ugrásban és súlyemelésben (18-szor).

A IV. a) osztályból: Hubert Gyula nyújtón és korláton. Kafka Ferencz, korláton, távolra ugrásban, súlydobásban és birkózásban. Kapp Károly, korláton. Perhács Sándor, távolra ugrásban. Tary Jenő, birkózásban.

A IV. b) osztályból: Fendler Frigyes, távolra ugrásban és birkózásban. Hammer Károly, távolra ugrásban és súlyemelésben (13-szor).

A III. a) osztályból: Becker János, birkózásban. Katona András, bakon. Rcök István, birkózásban. Szilberleitner Ferencz, nyújtón. Traum Péter, bakon és lovon. Treisz József, nyújtón.

A III. b) osztályból: Goldgruber Árpád, nyújtón, korláton és a pusztta földön végzett testgyakorlatokban. Gönczi Lajos, nyújtón, távolra ugrásban és futásban. Harcz János, bakon és lovon. Lauritz Miklós, bakon és lovon. Rajner Kálmán, lovon. Sőregi Máttyás, nyújtón, korláton és futásban. Zákics Milán, nyújtón.

A II. a) osztályból: Lengyel István, nyújtón. Löffler Géza, birkózásban. Nekics Richárd nyújtón. Winkler Andor birkózásban. Zacharia Emil, futásban.

A II. b) osztályból: Marinkovits Milán, birkózásban és futásban. Niklós Károly, nyújtón. Rényi Jenő, nyújtón és birkózásban. Id. Rózsa József, nyújtón.

Az I. a) osztályból: Bogoszvjevits Száva, futásban. Karabetz János, korláton.

Az I. b) osztályból: Lázár László, futásban. Vingai József távolra ugrásban és futásban. Weimann Géza, korláton, a pusztta földön végzett testgyakorlatokban és birkózásban.

Az I. c) osztályból: Grosz Frigyes, korláton és a pusztta földön végzett testgyakorlatokban Kiss Andor, korláton. Teffert Lajos, futásban.

Kötélhuzásban győztesek: I. a), II. b) és III. a) osztályok lettek. Dobosok: Mathiasz Arthur, VII. oszt. tanuló. Nesztor Kamill, VII. oszt. tanuló. Búza László, IV. a) oszt. tanuló. Pataki Zoltán, III. a) oszt. tanuló. Barbjer József, III. a) oszt. tanuló. Valtrich János, III. a) oszt. tanuló.

Az eperjesi ág. ev. főgymnasium.

Ifjusági kirándulások. A várost környező gyönyörű vidék — részben történetileg, részben természeti fekvésük-nél fogva nevezetes — helyeit gyakran fölkereste a tanuló-ifjuság.

Igy Kemény Árpád tanárral a Petőfi-émlékhez, Szutórisz Frigyes tanárral a Borkútra, a czemétei erdőbe; ügyesebb és érettebb csapatvezetőkkel a soóvári, kapii, nagy-sárosi várra több ízben is kirándult. Szutórisz Frigyes

szaktanár vezetése alatt többször tett az V. o. botanikai, a VI. o. zoológiai kirándulást.

Április 14-én dr. Serédi Lajos tanárral az Eperjesi Népbank országos hírű kályhagyárát látogatta meg a VI. osztály. Az igazgatóság mindent megtett, hogy a gyár berendezését, működését teljesen megismerje a látogató ifjuság. Április 20-án az V. osztály a soóvári állami sófőzőt tekintette meg.

Május 15-én Szutórisz Frigyes, továbbá Perényi Vilmos tanárokkal a V. oszt. geológiai és iparműtani szempontból a krompachi hűres vasgyárat látogatta meg. Greiner Sándor igazgató kalauzolta a kis csapatot, szakszerű felvilágosítással bővítve ismeretkörét. A vasgyár igazgatósága ez alkalommal meg is vendégelte a fáradt vándorokat. Innen Istvánhutára gyalogoltak át, hol Scholtz igazgató az elektrolyzissal ismertette meg őket.

Nagyobb kirándulást tett az V. és II. o. együttesen május 19-én. Szutórisz Frigyes, Perényi Vilmos, Bielek Dezső tanárokkal a nagy-sárosi várat és a nagy-sárosi műmalmot látogatta meg. Fábry János aligazgató magyarázta meg a műmalom gépeit, egész működését. Fábry Jánosné ő nsga pedig meg is vendégelte a fáradt csapatot.

Junius 6-án pedig 151 főgymn. tanuló az igazgatóval és 10 tanárral Bártfára rándult át, hol az ősi város műkincseit, műemlékeit s a környék nevezetességeit tekintette meg. Rhody Alajos polgármester, Arányi Dezső alkapitány, Kello György ev. lelkész és Vásárhelyi Dániel, az ev. magyar-tót egyháznak felügyelője, mindent elkövettek, hogy az ifjuság minél több látnivalóval beteljék s a különben kellemetlen idő dacára jól érezze magát. A róm. kath. lelkészi hivatal is a legelőzékenyebben megtett minden intézkedést arra, hogy az ifjuság a restaurálás alatt álló régi templomot és annak műkincseit behatóan megtekinthesse. A városból a fürdőbe vonult az egész csapat. Dr. Kanarik Jakab fürdőorvos kalauzolta itt az ifjuságot s az egész gyógyító-intézet berendezését, működését, hatását készséges szíveséggel magyarázta meg az érdeklődőknek.

Ugyanezen a napon a IV. osztálynak több tanulója Dubnikra rándult ki, a hirneves opálbányák megtekintésére. A VI. és VII. osztály több tanulója pedig a ránci gajzirt tekintette meg.

A főgymn. igazgatósága és tanári kara e helyütt is köszönetet mond mindazoknak, kik szives utbaigazításokkal tanulságossá, vendégszeretetükkel pedig felejtetlenné tették az ifjuság impresszióit.

Zsolnai kir. kath. gymnasium.

Igazgató: Czaka Károly

„Iskolai torna-játékok.” Az iskolai torna játékok az előző években is szerepeltek tornatanításunk programjában; a most lefolyt tanévben azonban a torna-játékok tervezete megbővült s ennek megfelelőleg az iskolai torna-játékok cultiválása intézetünkben is intenzívebb lett.

Dr. Friml Aladár r. tanár és okl. torna-tanító a nm. vallás és közoktatásügyi ministerium 1893 július 4-ikén kelt 29,713. sz. r. alapján résztvett a Budapesten rendezett és 1893. október 8—14-ig megtartott iskolai játéktanfolyamon s az itt szerzett tapasztalatok felhasználásával gyakorolta magát ifjuságunk őszszel, mint tavaszszal a testedző játékokban dr. Friml Aladár és Jablonszky Flóris r. tanárok és okl. tornatanítók útmutatása és felügyelete alatt.

Játéktérül szolgált részint az intézet nyári tornatere, részint a város közvetlen közelében, a vágvölgyi-vasút mentén elterülő szabad térség; időnkint felkerestük a katonai parancsnokság engedelmével a 15 percnyi tá-

volságra fekvő budatini katonai gyakorló teret, melynek terebélyes fákkal szegélyezett, tágas és sík, erős-gyöppös és szélmentes területe, közelében folyó- és ivó-vizzel kitűnő játéktérnek vált be. Itt tartottuk f. é. junius 27-én az intézeti tornaversenyt, melyen az ifjuság a közönség előtt mutatta be a tornázásban és a játékokban való ügyességét.

A futó játékok közül a következőket gyakorolták tanulóink: A farkas és a bárány, Hol vagy Pista? Fehér és fekete, Körfutó, Vadember, Kötekedő, Tolvajúzó, Fogoly, Tolóharcz a körben. A labdajátékok közül: Róta, Longa meta, Dupplex. A nagyobbak játszottak: Labda-kergetőt, Labdahajszolót és Körrúgó labdát az e célra beszerzett lábrúgó labdával.

A felsorolt játékok közül rendszerint csak egy-egy játék volt napirenden; a főszly nem sokféle játéknak egymásután való üzésére, hanem egyes kedvelt és jól megértett játéknak ügyes gyakorlására volt fektetve. Ötömünkre szolgál, hogy ifjuságunk jó kedvvel és testi egészségének bizonyítékául szolgáló elevenséggel űzi a játékok.

Kirándulások. Folyó év április 27-én 15 tanuló — Jablonszky Flóris tanár vezetése mellett — elindult közet- és növény-gyűjtés céljából a Kis-Fáttra hegység azon csoportjába, mely a Trecsnoi szorostól északkeletre húzódik. A kirándulók megszemlélték először Ó-Vár romjait. Az erősebb tanulók meredek lejtőn haladva fölérték az 1468 m. magas Szuchy nevezetű hegyre. Innen a csapat tovább haladt éjszak keleti irányban, és miután néhány tanuló megsokalva a hegymászással járó fáradságot, visszamaradt; 6 tanuló nevezetesen: Grünhut József, I. o., Lusnyák János, II. o., Del Fabbro Ernő, Gyurcsánszky Gusztáv és Sztarinszky Pál, III. o., és Bodor János, IV. o., tanulók a vezető tanárral feljutottak Fáttra-Krivánra, mely 1669 m. magas, és innét élvezték a nagyszerű kilátást, mely Árva, Liptó, Turócz és Trencsénmegyére nyílik.

A második kirándulás f. év május 23-án a manini és szulyói völgyekbe történt. Ezen kirándulásban 120 tanuló vett részt. A vezető tanárok voltak: Malatinszky János dr. Friml Aladár és Jablonszky Flóris. A kirándulás célja volt geológiai és geographiai megfigyeles és természetrajzi tárgyak gyűjtése.

Ezen két nagyobb kiránduláson kívül, a város környékének természetvi visznyainak tanulmányozása és testgyakorlás céljából, több kisebb (félnapos kirándulás is történt.

Téli korcsolyázás és nyári fürdés. Tanulóink Jablonszky Flóris tanár vezetése alatt szorgalmasan korcsolyáztak a télen át. A fürdésre és uszásra azonban a hidegebb időjárás miatt intzékedés nem tétetett.

LÖVÉSZET.

A lövészet terjesztése.

Nem hiába nevezték el reform-korszaknak azt az időszakot, mely most virradt fel a budapesti polgári lövészegyesületre; egyik reform a másik után kerül napirendre s egyik-másiknak hatását már is látjuk.

A mozgó céltáblák szaporítása a vadászöröknek

az egyletben vonása, a pisztolylovészet erősebb kultiválása már is megteremtették azt az eredményt, hogy idei királylovészetünknek tiszta jövedelme jóval több, mint a korábbi évek királylovészetének összes bevétele volt.

Lövészegyletünknek s a magyar lövészet ügyének új korszakát jelzi ez a tünemény is, és magában hordja az új főlovész-mesternek Szávost Alphonstnak s munkatársainak dicséretét.

A reform-korszak újabb fázisai előtt állunk. A lövészegylet közelebb oly fontos lépéseket fog tenni a lövészet terjesztése érdekében, a melyeknek hatása a jövő évdizedekre is kihat.

Arról van ugyanis most szó, hogy a más sportágakban meghonosított élve-rendszert a budapesti polgári lövészegyletnek talajába is átültessük, hogy az ifjuság köréből lövész-gyakornokokat vagy lövész-apródokat verbuváljunk a jövő lövész-gárda biztosítása érdekében, hogy bevigyük a czéllövészetet az iskolában, a közoktatás rendszerében, s hogy népfelkelők számára lövésztanfolyamokat rendezzünk.

A tervezett reformok sorozatát e pár szóban alig lehet föl is említeni, körvonalozni pedig kevésbé. Sok időbe és fáradságba fog kerülni, míg ez eszmék testté válnak, de már maga a kezdeményezés és a munka megkezdése félsiker. Tíz éve elmúlt már, hogy polgári lövészegyletünk régi hivatalos közlönye a „Herkules” e reformokat sürgeti, s íme csak most kezdünk hozzá a munkához, hogy Szávost Alphonst foglalta el a főlovész-mesteri állást.

Főlovész-mesterünk ugyanis sietett fölkeresni Fejérváry Géza báró honvédelmi minisztert s előterjesztett neki ama terveiről, hogy már csak a véderő emelése érdekében is terjeszteni akarja a lövészetet a katonasor alá kerülő ifjuság, sőt a népfelkelők körében is.

Nem követünk el indiskréciót, midőn elősoroljuk, hogy főlovész-mesterünk nagyszabású terhét a honvédelmi miniszter teljes mértékben helyeselte s tárgyalását kilátásba is helyezte.

Főlovész-mesterünk a miniszterrel folytatott értekezésnek megfelelőleg akként tervezi az újítást, hogy a középiskolák nyolczadik osztályának tanulói, valamint az egyetemi hallgatók (s a más tanintézetek megfelelő korú növendékei) a mi lövőházunkban igen mérsékelt díjért a czéllövészetben gyakoroltatnának, még pedig a katonaságnál használatos fegyverekkel, s részben katonatiszti, részben tanári felügyelet alatt.

Óriási mértékben fogná e reform emelni a magyar véderő harczképességét s a magyar ifjuság edzését, de ezeken kívül a lövészegyletnek is rendkívül előnyére válnék, miután a lövész-élvekből származnának az egyesület legjobb lövői.

Ez oly pont, melyben egyesületünk érdeke igen fontos állami és nemzeti érdekekkel találkozik s ép ezért biztos a kilátás, hogy a reformterv ellen semmi oldalról sem fognak akadályok gördítettetni.

A külföld példája nagy tekintély mindig a magyarok előtt, s ha valaki az újítás ellenében aggodalmat táplálhatna, úgy azt a művelt külföld példájában is eloszlatjuk, mert más államokban a lövészet terjesztésének e módjait rég gyakorolják.

Igy Németországban a lövészet állami támogatásáról nem is szólván, kultuszminiszteri rendelet vitte be az iskolák tornatanításába a czéllövészetet. Franciaországban a „bataillon scolaire”-ek rendszeren úzik a czéllövészetet s a fegyver-gyakorlatokat. A szomszédos Ausztriában úgy a tanulók, mint a népfelkelők számára rendszeres lövész-tanfolyamok tartatnak. Így a bécsi lövész-egylet kebelében csak nem rég fejezték be

fényes sikerrel a népfelkelők számára rendezett tanfolyamot.

Hiszszük és reméljük tehát, hogy lövészegyletünk buzgó munkássága s a kormány áldozatkészsége mellett nem sokára a magyar lövészet is erősödni fog e reformok által.

A közegészségi és demografiai congressus előkészítő bizottsága következő meghívót bocsátotta ki:

A Budapesten f. évi szept. 1—9-ig tartandó VIII-ik nemzetközi közegészségügyi és demografiai congressuson a kerékpár-sport bemutatása céljából nemzetközi kerékpár-versenyek tartatnak, melyek rendezésével a „Hunnia Magy. Bicycle Club” bízott meg. A club versenybizottsága már megállapította a részletes programot, a melyek már pár nap múlva a szélrózsa minden irányában az összes kerékpáros egyleteknek szét fognek küldetni.

A kerékpáros ünnepélyek két napon át, szept. 8. és 9-én tartatnak meg. Első nap (szept. 8-án d. u. 4 órakor) lesz a congressusi verseny négy versenyszámmal. Még pedig:

- I. *Megnyitó verseny.* 2000 m.
- II. *Emlékverseny.* 5000 m.
- III. *Térelőny-verseny.* 3000 m.
- IV. *Főverseny.* 10.000 m.

Ezen versenyek mindegyikére 1—1 arany érem, egyenkint 100 korona értékben, 1—1 ezüst érem 12 korona értékben és 1—1 bronzérem 6 korona értékben adatik ki a rendező bizottság által a nyerteseknek.

A második napon, szept. 9-én d. e. 10 órakor nagy versenyfelvonulás lesz (dij corso) az Andrassy-úton, a melyre három tiszteletdíj 220 korona értékben és diszoklevel tüzett ki, d. u. 1/2 3 órakor pedig a nemzetközi verseny kezdete hét versenyszámmal. Még pedig:

- I. *Vendégek versenye.* 2000 m. (3 tiszteletdíj.)
- II. *Országos verseny.* 2000 m. (3 tiszteletdíj.)
- III. *Record-verseny.* 1000 m. (3 tiszteletdíj.)
- IV. *Főverseny.* 5000 m. (3 tiszteletdíj.)
- V. *Nyerellenek versenye.* 2000 méter (3 érem.)
- VI. *Térelőnyverseny.* 3000 m. (3 tiszteletdíj.)
- VII. *Egy órai verseny.* (3 tiszteletdíj és 2 vezetési díj.)

Az összes versenyek nemzetközi jelleggel bírván, bizton számítunk a külföldi sporttársak érdeklődésére is.

A hódmezővásárhelyi torna-és vivó-egylet m. hó 19-én tartotta meg országos jellegű tornaversenyének egy részét rendkívül nagy érdeklődés mellett. A verseny-bíróság elnöke: dr. Imre József, tagjai: dr. Endrey Gyula, Kmetykó József, Endre Andor, Szilágyi László, Oltványi Ottó és a versenyző egyletek egy-egy megbízottja volt.

A versenyek lefolyása a következő eredményekkel végződött:

I. *Futás-járás.* Távolság 15 km. Díjak: elsőnek aranyérem, másodiknak ezüstérem, harmadiknak bronzérem. Neveztek öten s elsőnek érkezett a célhoz: Kellner Gyula, a budapesti tornaklub tagja, 1 óra 3 percz alatt; másodiknak Glück Izidor, a budapesti ma-

gyar testgyakorlók körének tagja; harmadiknak Beszedics István, a budapesti „Hunnia” klub tagja.

II. *Távol-uszás.* Távolság 3000 m. a Tiszán. Első díj arnyérem, második ezüstérem, harmadik bronzérem. Neveztek négyen. Első Deutsch Gyula Budapestről, második Balogh Hugó Budapestről, harmadik Gaál Dániel Vásárhelyről.

III. *Gyorsuszás.* Távolság 300 m. Díj az elsőnek ezüstérem, a másodiknak bronzérem. Neveztek négyen, de kettő kiállott. Első Gaál Dániel Vásárhelyről, második Biegelbauer Árpád Budapestről.

Az „Achilles Sport-Egylet” m. hó 21-én Palicson (Pálfüred) nagyszabásu sport-ünnepélyt rendezett a hódmezővásárhelyi atletikai versenyekre átránduló „Danubius Sport-Egylet” és a „Magyar Uszó-Egylet” tagjainak tiszteletére. — A versenybizottság elnöke Nagybudafalvi Vermes Lajos nemzetközi bajnok volt. — Versenybíró Balogh Hugó a „Sport-Világ” szerkesztője, indító Matkovics Miklós tornatanár, versenyintéző és pályafelügyelő Szekrényessy Kálmán a Balaton átúszója, időmérő Dávid Géza, erőlkigyenlítő Spóner Arthur az „A. S. E.” tagjai — Az 1 a. mf. (1609 m.) magas kerékpár versenyben Rózsaffy Andor (Budapest) első lett, második Hoffmann József (szabadkai.) A biztonsági kerékpár versenyben az 1 angol mértőldet Pietsch Ferencz 2 percz, 21 mp. alatt futotta meg. Pietsch ezen versenyben a legjobb rekordot érte el, a mi eddig Magyarországon eléretett. Az ünnepély hőse Pietsch volt, ki már születés helyén, San-Janeiroban (Braziliában) több rendbeli atletikai versenyben első díjakat nyert el. Jó második lett Varga József. Az 1 a. mf. síkfutásban első lett Schlesinger Aladár, második Csik Béla. Az idő előnyös (Heatverseny) láncolat-kerékpár versenyben az első díjat Aradszky Sándor a „Szabadkai Kerékpár-Egylet” tagja nyerte el. Jó második Pietsch Ferencz lett. — A versenyfutásokban Polyakovics Elemér, Csik Béla és Csillagos (álnév) lettek. — Az összes uszóversenyeket Biegelbauer Árpád Ausztria uszóbajnoka nyerte meg. — A versenyeket társasvacsora követte, hol a győzteseket másnap reggelig éltették. Az „Achilles Sport-Egylet” által a palicsi angol aszfalt verseny pályára 1894. augusztus hónap 26-ára kiírt kerékpárversenyeit nevezések hiányában 1894. szeptember hó 16-ára halasztotta el. Nevesési zárnep 1894. szeptember 10. esti 8 óra. — A „Szabadkai sport-egylet” folyó hó 12-én tartotta közgyűlését. Elnök lett: Piukovich József; alelnök: Farkas Zsigmond és ifj. Vojnich István; titkár: Piukovich Dénes; jegyző: Dr. Fischer Jákó; pénztáros: Schneider Bálint; ellenőr: Gugánovich Máté; művezető: Matkovics Miklós; orvos: Dr. Novák József és Mannezhich Bódog; mérnök: Váli Gyula.

VELOCZIPÉDEZÉS

Az első kerékpár-távverseny Magyarországon.

Budapest és Pécs között végigvonuló országuton folyt le a Magyarországon nagyobb szabásu első kerékpár-távverseny. Budapest és Pécs kerékpárosainak buzgalma, erejükben való bizalma szülte meg a gondolatot, mely tetté válva, kitünő eredményével ma már ország-szerte elismerésben részesül a sportkörökben. Kétszáz-huszonhét kilométer és néhány méter a távolság, melyet befutni volt föladatuk a versenyre vállalkozó kerékpárosoknak; tizenhárom óra volt a legkisebb idő, mely alatt az elsősegre pályázónak be kellett érkeznie a pécsi célpontig, tizennyolcz óra volt a legtöbb idő, mely alatt

a valamiféle díjra egyáltalában számítónak is meg kellett tennie az ntat.

Ez a diszpozíció azonban a legkedvezőbb időre szólt, az ideális időjárásra, a mikor se ellenszél, se hideg, se nagy meleg, se sáros tataj nem akadályozza a kerékpárost s legfőlebb váratlan eshetőség állhatja útját a siker elérésében. A vasárnap reggel azonban zuhogó esőt öntött végig az egész országon, hát az egész versenyút hosszán is. Budapesten csak erős szél szegődött a versenyzők mellé utitársul, lejobb azonban sűrűen szakadó, dermesztően hideg eső is; az út sara pedig veszedelmes bizonytalan alapot nyújtott az egyensúly művészetét nagyon is igénybe vevő kerékpárnak. És az eredmény mindazok daczára az, hogy a harmincz versenyző közül csak 14 adta föl a versenyt, míg azok közül, akik végig megtették az utat, öt érkezett be jóval a kitűzött tizenhárom óra előtt, köztük az egyik pécsi kerékpáros is — és a legkésőbb beérkező is kierőszkolta a vasparipája erősségétől, a saját lába izmaitól és egész testszervezetének szívósságától, kitartó erejétől, hogy a végsőnek kitűzött tizennyolcz órára átfusson a bírói páholy előtt megjelölt célpontra. Ami az eredményt mindinkább méltová teszi a legnagyobb elismerésre, ez az, hogy annyi elemi gátló akadály mellett, olyan egészségkísértő rosz időben is — két-három kivételével valamennyi a legkitünőbb kondiczióban érkezett meg Pécsre.

A miért tehát a „Hunnia” és a „Pécsi Kerékpár-Egylet” vállvetve oly nagy buzgalommal és lelkesedéssel, költséggel és önfárasztással hónapok óta munkálkodott; a miért a két derék sportegylet megmozgósította a Budapesttől Pécsig vezető út mentén az összes hivatalos adminisztratív gépezetet; amire fölhívta Budapest és Pécs város, ugy Baranya megye közönségén kívül az ország összes sportköreinek a figyelmét: annak az eredménye meg is érdemelte azt a nagy buzgalmat, fáradságot, költséget; de meg is érdemelte az általános érdeklődést, mely az eredménynek széles körben való közhírré tétele után az ország határain levő sportkörökben is föl fog ébredni utólagosan a budapest-pécsi kerékpár-távverseny iránt.

* * *

Az indítás.

Az ország minden részéből Budapestre összegyűlt kerékpáros versenyzők Budán a Mattoni-féle sósfürdőben kaptak augusztus 18-án szállást, honnan az indítás másnap aug. hó 19-én reggel történt. A startnál mind a 30 versenyző megjelent, s az indító „előre” kiáltására meginultak Pécs felé, a hol már hetek óta folyt az előkészület a távversenyben résztvevők fogadására. A versenyzők mindkét lábszárjukon a startszámot viselték fehér vászonra festve, hogy az útvonalon felállított fölügyelők munkája meg legyen könnyítve. Minden 25—30 klmnyi távolságra ugyanis felügyelő és frissítő állomások voltak föllállítva, hol a versenyzők a frissítő italoktól a száraz ruháig mindent föllelhetnek. E felügyeletet a Hunnia és a P. K. E. tagjai végezték, kik az állomásaikon átvonuló kerékpárosok névsorát táviratilag közölték „Távverseny Pécs” cím alatt Pécsre. Itt a táviróhivatal telefonon továbbította a táviratok tartalmát a budai vámházon túl föllállított bírói páholyba, hol a versenybíróság Zsolnay Vilmos elnökkel az élén várta a beérkezést. A Budapestről indult versenyzők névsora a startszám föltüntetésével a következő:

1. Geiszler Károly Ujvidék U. K. E. 2. Floderer László Szombathely F. M. K. E. 3. Mihalecz Kálmán Budapest „Hunnia” 4. Lovrehovits Ferencz Ujvidék U. K. E. 5. Dravatzky Béla Szilágy-Somló Sz. K. E. 6. Zotkóczy Lajos Ujvidék U. K. E. 7. Mende Béla

Győr Gy. M. K. 8. Benke Lajos Budapest Bp. K. E. 9. Dantzinger Lajos Budapest Bp. K. E. 10. Jungling József Budapest Bp. K. E. 11. Rosankovszky Wlad. Budapest Bp. K. E. 12. Seignemartin Ferencz Budapest Bp. K. E. 13. Wiegand Rezső Budapest Bp. K. E. 14. Lillits Milutin Budapest Hunnia. 15. Fabini Henrik Budapest Hunnia. 16. Freyler Károly Budapest Hunnia. 17. Philipovics József Pécs P. K. E. 18. Ifj. Bedő Imre Pécs P. K. E. 19. Walla Ferencz Pécs P. K. E. 20. Schwab Béla Budapest Hunnia. 21. Ságbi Rusa Béla Kőszeg K. B. E. 22. Mayer Károly Leo Fombor Z. K. E. 23. Radozavljevics Tivadar Zombor Z. K. E. 24. Reck Vilmos Budapest Hunnia. 25. Philipovich Emil Budapest Hunnia. 26. Herbstler Henrik Budapest Hunnia. 27. Breutigam József Budapest Hunnia (visszalépett.) 28. Kachler Nándor Budapest Hunnia. 29. Picker Rezső Budapest Hunnia. 30. Oberecht Ferencz Budapest Hunnia. 31. Dunky Ferencz Kolozsvár K. K. E. 32. Stampa Keresztély Kolozsvár K. K. E.

A bíróság éjjel fél 11 órakor konstata, hogy a kiszabott 18 óra alatt 30 versenyző közül kik reggel 4 órakor indultak Budapestről, 16 érkezett be Pécsre, 14 pedig a rossz idő és baleset folytán földadta a versenyt.

A rekord. 1. Philipovits Emil az utat megtette 10 óra 52 perc alatt; 2. Wiegand Rezső 11 óra 43 perc; 3. Jungling József 12 óra 8 perc 12 mp. 4. Walla Ferencz 12 óra 21 perc 30 mp.; Schwab Béla 12 óra 56 perc; 6. Dunky Ferencz 15 óra 08 perc; 7. ifj. Bedő Imre, 8. Lillits Milutin, 9. Herbstler Henrik 16 óra 10 perc; 10. Philipovits József 16 óra 50 perc; 11. Oberecht Ferencz 16 óra 59 p.; 12. Benke Lajos 17 óra; 13. Lovrekovits Ferencz 17 óra 30 másodperc; 14. Danzinger Lajos 17 óra 26 perc; 15. Mende Béla 17 óra 56 perc; 16. Mayer Károly Leó 18 óra.

A verseny után a versenyzőket elszállásolták, a „Vadember“ és „Mátyás király“ szállodák szobáit mind kerékpárosok foglalták el, mert Pécsre az ünnepélyre közel 60 idegen érkezett.

Hétfőn reggel 9 órakor a Hattyu nyári helyiségében közös reggeli volt. Az elmaradt veversenyzők is mind a 14-en megjöttek, ki kerékei, ki vasuton. A napirend szerint először Kiss József alelnök vezetése alatt a domot tekintették; innen a Litke-féle pezsgőgyárba látogattak el, hol a szivélyes gyáros pezsgővel látta el a vendégeket. Majd a város nevezetességeit nézték meg.

A kerékpárosok bankettje.

1 órára volt ugyan kitűzve a bankett kezdete, de a kerékpáros urak szerteszéjjel kalandoztak a városban és már rég föl volt találva, mikor még szállinkóztak a kerékpárosok. Az asztalfőnél Kardos Kálmán főispán, Grünwald Bernát dr. min. osztálytanácsos, Zsolnay Vilmos, Hudemel József dr. a „Hunnia“ egylet elnöke, Dragunescu Döme pénzügyigazgató, Opris Péter postaigazgató, Erreth János és Simonffay János orsz. képviselők, Vaszary Gyula főkapitány, Kindl József igazgató stb. foglaltak helyet. Részt vettek a banketten százötvenen. A pecsenyénél az első pohárköszöntőt a királyra Kardos Kálmán főispán mondotta. Több felköszöntő után a bankett 4 óra után ért véget.

Ezután következelt a díj kiosztás.

A díjakat a jelenvolt hölgyek adták át a győzteseknek. Philipovits nyerte el a pécsi hölgyek díját az ezüst koszorút, a Hunnia díját egy 100 frt értékű opál és gyémánt gyűrűt és a recordra kitűzött aranyérmét.

Wiegand mint második győztes szintén aranyérmét és Zsolnay V. a „P. K. E.“-nek tiszteletdíját, egy remek kivitelű majolika tálat. Ugyanílyt és ezüst érmét kapott a harmadik győztes Jungling.

Walla Ferencz ezüst érmét és Herbstler Károly tiszteletdíját: ezüst serleget.

Schwab Béla. Modl díját aranyozot termometert és ezüst érmét, Dunky Ferencz ezüst kerékpáros órát, melyet Vogl József Lajos budapesti kerékpáros ajánlt föl és ezüst érmét kapott. A többi 12 versenyző díszes érmét nyert.

Küldöttségeket küldöttek a „Testgyakorlók köre“ Bpestről, kik egy szép szalagot hoztak a pécsiek zászlajára, a „Mainzi Kerékpár-Egylet“ a zombori, kolozsvári, szombathelyi szilágy-somlyói egyletek továbbá a „Bpesti Kerékpár Egylet“, „Előre Kerékpár Egylet“ Budapestről.

Üdvözlő táviratok, Marosvásárhelyről Szilácsról, Hall fűrdőhelyéről, Budapestről. Balatonfüredről, sport-egyletektől és kerékpárosoktól.

A bankett után a kerékpárosok Zsolnay Vilmosnál kerékpáros egyletünk derék elnökénél tisztelegtek — körülbelül 100-an — hol vendégszerető fogadtatásban részesültek. Innen a Scholz-féle új sörgyárba vonultak Este 8 órakor a Vademberben volt a bucsu banket, melylyel a szépen rendezett ünnepek befejezést nyertek. A vendégek tegnap és ma e bucsuszóval keltek utra: „Adj Isten — Minden jót!“

Pécsi Napló.

A „Nemzeti Kerékpár Egyesület“ m. hó 16-án tisztiegyesítő rendkívüli közgyűlést tartott melynek eredménye a következő:

Elnök: ifj. Rémi Róbert; I. alelnök: Ludvig Gyula; II. alelnök: Strasser Ulrik; Egly. titkár: Székely Jenő; I. kapitány: Riedel Ferencz; II. kapitány: Déry Gyula; III. kapitány: Szabó Pista; Pénztáros: Mittelmann Géza; Ellenőr: Fridrich Jenő.

Választmányi tagok: dr. Eulenberg Salamon, Glasner Arnold, Karvaly József, Kirchmayer Gyula, Kovács Ottó, Pobuda Károly, Porta János, egyszersmind zászlótartó; Radó Lajos, egyszersmind háznagy; Szidon Antal Wendt József.

Pótválasztmányi tagok: Bauer Jenő, Erlesbeck Emil, Florik Gyula, ifj. Frischauf Ferencz, egyszersmind könyvtáros; Grill Lajos egyszersmind kürtös; Roggenbauer Frigyes.

Sportüdvözlettel: a „Nemzeti Kerékpár-Egyesület“.
Székely Jenő,
főtítkár.

A „Hunnia“ magyar bicycle club“ rendkívüli közgyűlést m. hó 8-án tartotta meg. A szép számmal megjelent tagok több egyleti ügy elintézése után a választásokat ejtették meg Kapitány lett: Gy. Farkas Lajos; alkaptány: ifj. Fritsch Ferencz; választmányi tag: Philipovics Emil; számvizsgáló: Krizsa Bálint és Krentle Ferencz.

A „Hunnia magyar bicycle club“ m. hó 5-én tartott hegymászó versenye a következő eredményyn végződött: 1. Wiegand Rezső (Bp. K. E.) 17 p. 52 mp. 2. Bedő Imre (P. K. E.) 18 p. 03 mp. 3. Fabini Henrik (H. M. B. C.) 19 p. 35 mp. Ezen kívül indultak még: Minich Jenő, Seignemartin Ferencz és Schwab Béla. Az eredmény nem mondható valami kitűnőnek, a mi jó részt azonban csuszamlós útnak tudható be, melyen nagyon gyakran a gép félre csuszott és a kerékpárost a földre tette, az ujra megijudulás pedig fölötté nehéz volt. Így történt hülönösen Bedő Imrével, kinek pedig az első díj már biztosítva látszott.

X. Klösz György fényképészeti műintézet Budapest, V. Kossuth Lajos utca 18. sz. I. emeleten. Telefon-állomás. Elvállal mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéseket gépekről, ipár-, mű-, és tantárgyakról, sat. Photolithographia, czinkographia, fénynyomat, autographiai fénymásolat.

Saját készítményű
torna-eszközök
valódi angol croquet és
Lawn-Tennis

játékok. Kötél- és kenderárúk, ostor és ostornyel (nagyban). Mindennemű **hálók, függágyak, kötelek, ponyvák, zsákok és szivacsok.**

SEFFER ANTAL Budapest (Károly-laktanya) Károly-utca 12.

Képes árjegyzékek bérmentve.

Javitásokat elfogadok.

Legujabb szerkezetű kerékpárok.

Nagy választék valódi angol és német kerékpárokból.

Herbster Károly
raktárában

Budapest, Károly-körút 3. szám.

1894. évi árjegyzék ingyen.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVÓNIÁBAN.)

Elsőrangú kulfóráss és gyógyfürdőhely

Enyhe éghajlat.

Egyedüli jódhévíz a Continensen 64° Celsius

Az idény tartama márcziustól október végéig. Gyógyjavaslatok: A gyomor és bélcsatorna mindennemű huiutos bántalmánál, hólyagbetegségeknek, csuzos és köszvényes kóralakoknál, görvélykóros és különféle vérbajoknál.

Kiterjedt árnyékos park, saját gyógyzenekar, fedett sétány, díszes és kényelmesen berendezett szalodák és magángyógyintézetek.

100 vendégszoba.

Kitűnő étkezés mérsékelt árak.

Vasuti összeköttetés: Pakratz Lipik (cs. és k. szab. déli vasut), Okucan (m. kir. államvasutak.)

Vadászterület

kerestetik bérbevétel céljából, lehetőleg a főváros közelében. Szíves ajánlatok a „Herkules” kiadóhivatalához intézendők.

FÖLDESZ L.

puskaműves

Budapest, Muzeum-körút 9 szám.

Ajánlja jó hirnevű

fegyvereit

kezeség mellett,

továbbá mindennemű **revolvereket** és teljes **vadászfelszereléseket.**

Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek. Javitások legolcsóbban számíttalnak.

Porzsolt Kálmán

munkái:

- A párba.** Színmű 1 felv. Előszőr adatott a nemzeti szín- frt kr. házban 1881-ben 40
- Szerencsétlen furulyások.** Elbesz. 1883. .... 1 —
- Viharos élet.** Elbeszélések. 1886 1 —
- Fürdői emlékek.** Elbesz. 1887. (Képekkel.) ..... 1 —
- Sport és szerelem.** Elb. 1887. (Képekkel.) ..... 1 —
- Amor im Bade.** A „Fürdői emlékek” német kiadása Berlin 1891. Ára 1 márka.
- Herkules Testgyak. és sportközl.** 1884. Első évfolyam ..... 6 —
1885. Második évfolyam ... 8 —
1886. Harmadik évfolyam... 8 —
1887. Negyedik évfolyam .. 8 —
1888. Ötödik évfolyam ..... 4 —
1889. Hatodik évfolyam ... 4 —
1890. Hetedik évfolyam... 4 —
1891. Nyolczadik évfolyam 4 —
1892. Kilenczedik évfolyam 4 —

Képes sportnaptár. 1886. évre 1 50

A testgyakorlati oktatás rendszere. A testgyakorlati oktatásra vonatkozó törvények és rendeletek gyűjtemény. 1886 — 80

Reform-naptár 1892. Politikai és szépirodalmi tartalommal — 40

A Dunántúl irásban és képen. (Dunántúli képes naptár 1892) 1 —

Ugyanaz II-ik kötet 1893-évre 1 —

Porzsolt Jenő:

A korcsolyázás kézi könyve. Képekkel..... 1 —

Porzsolt Lajos munkái:

A magyar labdajátékok könyve. Képekkel s gróf Eszterházy Mihály előszavával..... 1 —

A tornázás kézikönyve. Képekk. 1 20

Tornakartyak. Képekkel ..... 1 —

Mindezen munkák kaphatók a „Herkules” kiadóhivatalában (Budapest, József-körút 5. sz.)

KAJARI DEZSŐ

KARLSBADI

cipő-különlegességek

Budapest, Dorottya-utca 8. sz. a.

Ajánlja legdusabb választékban férfi-, női- és gyermek-cipő-árut a nyári idényre

a legolcsóbb árak mellett. — Különös ágyelemmel

velocipédező, turista és hegymászó tornacipőket, vadász-csizmákat mindennemű bőr- és vászonból urak, hölgyek és gyermekek részére: ugymint:

tiszti cipők, galoschnik v. gumiecipők, ugy szinte vízmentes cipőket és kényes lábra különlegességeket.

nagy választékban raktáron tart

Vidéki megrendelések mérték vagy minta-cipő szerint leggyorsabban eszközöltetnek.

HIRDETÉSEK

felvételnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VIII ker. József-körút 5. sz. a.

Képek és képkeretek a legnagyobb választékban a legegyszerűbbtől a legremekebbig való kivitelben legmérsékeltébb áron kaphatók eskis TINTNER MIKSA műtárában Bécs, I, Opernring 19.

Előfizetési díj:

Negyedévre ..... 1 frt
 Felévre ..... 2 frt
 Egész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség

és

kiadóhivatal

Budapest, József-körut
 5. szám.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Az „Achilles” Sport-Egylet, az „Aradi Korcs-Egylet, „Magy. Testgyakorlók köre” a. Beregszászi Korcsolyázó-Egylet, a „Bpesti. hegyvidéki turista-Egylet,“ a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet,“ a „Budapesti Torna-Egylet” a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Debreczeni Torna-Egylet,“ az „Egyetemi Athletikai Club,“ „Első Magyar Vivő-Egylet,“ az „Ersekújvári Vivő- és Torna-Egyesület,“ a „Fertői Csónakázó-Társaság,“ a „Győri Csónakázó-Egyesület,“ a „Kassai Korcsolyázó-Egylet,“ a „Kolozsvári Athletikai Club,“ a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet,“ a „Föv. Vivő-Club,“ a „Körömdi Athletikai Club,“ a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivő-Egylet,“ a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet,“ a „Makói Torna-Egylet,“ a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Lévai Torna- és Vivő-Egylet,“ a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,“ a „Maros-Vásárh. Torna-Egyl,“ a „N.-Bányai Torna és Korcsolyázó-Egylet,“ Nagy-Ényedi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,“ a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nemzeti Hajós-Egylet,“ a Neptun Budapesti Evező-Egylet,“ az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület,“ az „Ó-Budai Torna-Egylet,“ a „Pécsi Athletikai Club,“ a „Pocsonyi Hajós-Egylet,“ a „Pozsonyi Torna-Egylet,“ a „Privigyei Korcsolyázó Egylet,“ a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet,“ a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázó-egylet,“ a „Selmecei Akadémiai Athleta-Club,“ a „Soproni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Szabadkai torna-Egylet,“ a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör,“ a „Szegedi Csónakázó-Egylet,“ a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet” a „Szegedi Torna-Egylet” a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet,“ a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet” és az „Újvidéki kerékpár- (Bicycl) egyesület” a „Pápai korcsolya-egylet,“ a „Torontali korcsolyázó és hajós-egylet,“ „Szegedi Kerékpár-egyesület,“ „Veszprémi torna, Egylet” „Tordai korcsolyázó-egylet” „Budapesti Torna-Club” „Zombolyai atletikai club” a „Szászvárosi atletikai club” a „Szolnoki korcsolyázó-egylet,“ a „Budapesti polgári lövészegyesület” „Sportkedvelők köre”, a „Magyar Úszó-Egylet”

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Szabadkai-Sport-Egylet.

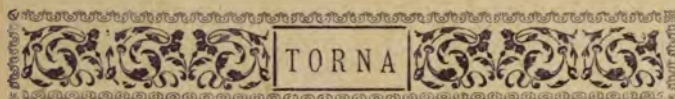
Szabadka, 1894. augusztus 28.

Tekintetes Szerkesztőség!

Van szerencsém tudomására hozni a tekintetes Szerkesztőségnek, hogy egyeletünk hivatalos lapjául a f. évi augusztus hó 15-én tartott választmányi ülés alkalmával a „Herkulest” választotta.

Hazafiúi üdvözlettel

Piukovich Dénes
 egyl. titkár.

Berzeviczy Albert

értekezése a „testi nevelés kérdéséről” a közegészségügyi congresszus iskolai egészségügyi szakülésén.

Tiszelt uraim!

A kongresszus végrehajtó bizottságának megtisztelő választása folytán, melyért e helyen is köszönetet mondok, e szakosztály tiszteletbeli elnöksége ruháztatván reám, midőn e minőségemben munkásságunk megkezdése alkalmából önöket tisztelettel üdvözlöm, legyen szabad a tanácskozásaink napirendjének főtárgyát képező kérdést: a testi nevelés ügyének mai állását s az e téren ránk váró feladatokat futólag körvonaloznom.

Röviden s csakis főbb vonásaiban kívánok e kérdéssel foglalkozni, mert — annak fontosságát teljes mér-

tékben fölismerve — a kongresszus t. tagjai oly nagy számmal jelentettek be szakosztályunkat érdeklő s a testi nevelés ügyére közvetve vagy közvetlenül kiterjedő értekezéseket, hogy a kiváló szakférfiaktól várható emezilletékes és kétségkívül tanulságos nyilatkozatokkal és véleményekkel szemben saját feladatomban köröt vajmi szűkre szabottnak kell tekintenem.

A kérdés csakugyan mindnyájunk ügye: gyermekeink tehát a jövő generáció, általa a nemzetek jövő fejlődésének kérdése; és mégis azt tapasztaljuk, hogy az ifjúság testi nevelésének problémája mai állásában bár az egészségtan és neveléstan elsőrangú szaktekintélyeinek elméjét foglalkoztatja, lényegében megoldatlan s az ellentétes nézeteknek is tág tért nyit: ennek magyarázatát csak abban találhatjuk, hogy az emberi civilizáció fejlődésében elkerülhetetlen az, miszerint egyes nagy vívmányok elérése alatt másoktól eltávolodjunk, hogy az erőteljes haladás bizonyos czélok felé más czélok időleges elhanyagolását vonja maga után s hogy egyes kérdések teljes fénybe helyezése gyakran másoknak elhomályosodását idézi elő.

Az ifjúság testi nevelésének kérdését az újabb időben nem tudományos kedvtelés vagy vitakozási viselkedet, hanem gyakorlati szükségesség, a tapasztalat kényszerítő hatalma állította előtérbe, s épen e körülmény nyújt reményt, sőt biztosítékot arra nézve, hogy a kérdés nem is fog csupán az akadémikus diskusszió s a többé-kevésbbé sikerült kísérletezés terén maradni, hanem meg fog oldatni s megoldása át fog menni az életbe és tényleg átalakító hatást fog nevelési rendszerünkre gyakorolni.

Nem nagy ideje annak, hogy az összes nemzetek gondolkozói felismerni kezdik, miszerint jelenlegi oktatási és nevelési rendszerünk az élet követelményeinek hatásaa alatt egyoldaluvá kezd lenni s az ifjúság szellemi erejének ama megfeszítése, melyet az iskola követel, sok esetben hátráltatja a testi erők fejlődését. Oly nagy elmék, mint J. Locke, Rousseau, Basedow, Pestalozzi, Fröbel, felismerték a testi nevelés fontosságát, de megfigyeléseik és intéseik nem mentek át a köztudatba. A paedagogia haladt a maga megszokott útján, a hatást mindjárt számon kérték, annak követelményeiből —

melyek pedig a folytonos növekedés tendenciájával bírnak, — elengedni semmit sem lehetett; ellenben a testi fejlődés visszamaradásának hátrányai nem mutatkoztak oly hamar, az összefüggés közöttük és a nevelés rendszere között nem volt oly könnyen felismerhető. Lorinser műve úgy szólván az első vészkiáltás volt, mely meglehetősen merev visszautasítással találkozott; a figyelem egyelőre inkább a tanuló ifjúsággal való kiméltelen bánásmód és az iskolák egészségellenes külső behatásainak elhárítására irányult.

Míg az e tekintetben valóban boldog Anglia a maga népszokásokká vált athletikai játékaival és gyakorlataival az iskolában is meglehetősen tudott dacolni a szellemi és testi fejlődés disharmóniájának veszélyével, addig a kontinensen, különösen Németországban a Guts Muths és Jahn befolyása alatt nagy lendületet vett tornázás az iskola igényeivel szemben kielégítőnek nem bizonyult.

Tagadhatatlan, hogy az általános védkötelezettség behozatala adta meg az első lökést az e téren ma mutatkozó kiterjedt mozgalomra. A következmények igazat adtak Moltke tábornagynak, a ki azt állította, hogy általános védkötelezettség nem teher (legalább nem csak teher), hanem a nemzeti nevelés hatalmas eszköze. Bármenyire panaszkodjunk, — gyakran joggal is — az 1870—71-iki háború óta kifejlődött militarizmus miatt, mely mint mondani szoktak, annyi erőt köt le improduktívra, s az anyagi áldozatokkal, melyeket igényel, annyira hátráltatja a kulturális célok gyorsabb és teljesebb megvalósítását: kétségbevonhatatlan tény, hogy ez a militarizmus a köznevelésre bizonyos tekintetben termékenyítő befolyást gyakorolt. Közvetve és közvetlenül egy erőteljes, férfias vonást hozott be nevelésünkbe, segített feltárni a bajt és felismerni orvoslásának eszközeit is.

A hatás eleinte ugyan kissé egyoldalunak mutatkozott. A törekvés tulajdonképen a nemzeti védképesség fokozására irányulván, természetesnek látszott, hogy a katonai gyakorlatok elemeit kell az iskolába bevinni, a leendő katonákat már az iskolában kell az első kiképzésben részesíteni. Ez részben meg is történt és az iskolai testgyakorlat ez által kétségtelenül értékes s azt hiszem maradandó elemekkel is gyarapodott; az is tény, hogy ez időtől kezdve vettük komolyabban az iskolai testgyakorlatot. De a mint ezen a nyomon tovább haladtunk, csakhamar be kellett látnunk, hogy téves uton járunk, mert a feladatot is tévesen tűztük ki.

Franciaországban tényleg behozták a bataillons scolaires intézményét. Nálunk is az 1871—73. években törvényjavaslat készült indokolással és végrchajtó utasítással „a tanuló ifjúság katonai és fegyver gyakorlatairól.” Ez a törvényjavaslat nem került a törvényhozás napirendjére s az intézmény gyakorlati megvalósítására — tudtommal — mindössze Budapesten történt némi kísérlet. A francia bataillons scolairekról pedig ma már azt lehet mondani, hogy az összes ottani mérvadó tényezők elismerik, miszerint rendeltetésöknek csak kevés felelték meg és nem bizonyultak életrevalóknak.

Közmegegyőződéssé vált, hogy a testi nevelés feladata nem csupán a katonai kiképzés megkönnyítése és a jövővéderő fokozása, s azért e nevelés eszközeit sem lehet csupán a katonai kiképzés rendszerétől kölcsönözni.

Bár még a francia „Ligue nationale de l'éducation physique”-nek keletkezésekor főleg az a gondolat látszott alapul szolgálni, hogy a nemzeti véderő fejlesztésék, úgy e szövetkezet közelebbi meghatározásából, mint a különböző európai nemzetek nevelésügyi mozgalmaiból és intézkedéseiből már a '80-as évek óta világosan látszik a szükséglet, a feladat és az eszközök helyesebb és szabatosabb felismerése.

Nemcsak azért kell az ifjúság testi neveléséről határozottabban, sikeresebben, gondoskodnunk, mert — kivált némely nemzetnél, — az ujonczosoknál a szolgálatra alkalmasak százaléka kedvezőtlen arányokat mutat s mert az általános védkötelezettség által a katonai szolgálat körébe vont új elemekre nézve rövidebb szolgálati idő s e mellett a szolgálat eddig ismeretlen szigorú köteleményei az előképzést és az edzést már az iskolában szükségessé teszik. A gondosabb és eredményesebb testi nevelés szükségességét igazolja maga az a tény, hogy ifjaink igen nagy részének testi ereje, a mikor az iskolából kikerül törékeny és lanya nem képes megbirkózni azokkal a feladatokkal, a melyeket az élet a polgári pályákon is reá ró, sőt gyakran már az iskolában is elegendően mutatkozik az elvégzendő szellemi munka megerőltetésének ellensúlyozására. Mert ebben rejlik éppen a kérdés másik oldala, hogy a szellemi tevékenység terén ránk váró feladatok is, mentül bonyolultabbakká és finomultabbakká válnak, annál inkább igénylik a test megfelelő edzettségét, hogy a testi és szellemi erők egyensúlyát meg ne zavarják s ez által magukat az utóbbiakat meg ne bénítsák.

Még komolyabb intelem rejlik némely más jelenségben: az idegbajok elterjedésében, a korai elvénekedésben, abban a szomorú tényben, hogy gyermekeink nagyon is korán szünek meg gyermekek lenni; elvesztik gyermekes üdeségüket, úgy testökben, mint kedélyökben, elvesztik a gyermekes kedvtelések iránti hajlamukat, a mely korai érettség csak természetessé teszi a feltűnő rövidéletűséget is, mely némely nemzetnél, mint pl. nálunk magyaroknál is jelentkezik. Szóval minden arra mutat, hogy messze eltávolodtunk a Juvenál-féle „mens sana in corpore sano” ideáltól, vagy attól is, a mit a „Ligue nationale” így fejezett ki: „erőteljes épség, melytől az erkölcsi és értelmi egyensúly lügg.”

Még ha nem is volna oly kézzelfoghatóan bebizonyítható, mint a hogy azt Key Axel kétségkívül érdemes munkálatával bebizonyítani törekedett, hogy e jelenségek és az iskola között összefüggés van, az iskolának — mint a melynek feladata nemcsak értelmünk, de az egész ember nevelése — okvetlenül kötelességét kell hogy képezze e bajok leküzdésére törekedni, bár teljes sikert csak is úgy fog elérheti, ha működésében cél-tudatosan támogatja a szülői ház és az egész társadalom; mert nézetem szerint felfogásunknak, életszokásainknak is át kell alakulniok, ha a szellemi és testi fejlődés közötti megzavart egyensúlyt állandóan helyre akarjuk állítani.

A testi nevelésnek ez az általános, emberi szempontból való felfogása, támogatva egyrészt történelmi visszatekintések, másrészt az angol gyakorlat példái által, állította előtérbe a testgyakorlat oly neveit, a melyek nélkülözik a régebbi módú iskolai tornázás sablonszerűségét s a katonai gyakorlatok merevségét és a melyek — mint a játék, másrészt a testedző sport némely nevei, kapcsolatban a versenynyel — vagy az ifjúság kedélyére közpöleg hatnak vagy a testedzés körüli buzgalmat, becsvágyát felkelti alkalmasak s helyes alkalmazásban a testi erők több oldalú kifejlesztésére vezethetnek.

(Folytatás köv.)

Tornatanítás középiskoláinkban.

Szokolczai kir. kath. főgymnasium.

Az 1893—94. tanévi tornaverseny.

Azon bokros és elévülhetlen érdemek közé, melyeket magának gróf Csáky Albin volt vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter úr ő Nagyméltósága hazánk tanügyének emelése körül szerzett, kiváló helyet foglal

el azon figyelem, melyre az ifjuság testi nevelését méltatta és a hazai tornázást a legmiveltebb országoknak e tekintetbeni haladás nivójára emelte.

A helybeli gymnasium épület az 1893-ik évben befejezett helyreállításánál ó Nagyméltósága arról gondoskodott, hogy tanintézetünk is alkalmas tornatermet kapjon és hogy ez utóbbi a szükséges tornaszerekkel felszereltesse. Azonkívül Halácsy Antal tornatanárban oly kitűnő szakembert ide küldött, ki testi ügyessége, magas szakképzettsége és tornatanítási képessége által mint tanerő ritkítja párját. Ezen tulajdonságainak legfényesebb bizonyítékát adta, midőn f. é. június hó 23-án a gymn. tanuló ifjúsággal a tornaversenynyel összekötött nyilvános tornavizsgálatot a versenybíróóság és nagyszámú intelligens közönség előtt általános meglepedésre és örvendetes meglepetésre megtartotta.

A versenybíróóságot képezték: Lukavszky Alajos gymn. igazgató, Dr. Felbert Henrik városi főorvos és gymn. orvos, Jankó Gyula gymn. r. tanár és okleveles tornatanár, Kopcsay János és Franzen Alajos, gymn. rendes tanárok.

A díszturna-vizsgálat megtartására legalkalmasabb helyül találtatt a gymn. épület előtt levő Gvadányi-tér.*) A rend tartásáról Kámánházy Béla városi főkapitány, Bocsek Károly kir. aljárásbíró és a városi tűzoltóság főparancsnoka és Abramovich Artur kir. segédtelekkönyvvezető mint tüzoltó alparancsnok szivességből gondoskodtak.

A tornavizsgálat programja volt: 1) Felvonulás kettős rendoszlopokban zene, dob és trombitaszó mellett a fellobogozott városi főtéren. 2) Kölcsey Hymnusa előadása az összes tanuló ifjúság által. 3) Igazgatói megnyitó beszéd. 4) Járási gyakorlatok. 5) Katona-rendgyakorlatok. 6) Szabadgyakorlatok. 7) Szertornázás. 8) Birkózási gyakorlatok. 9) Körbeszökdelések. 10) Botcsavarás egymás kezéből. Mind ezen gyakorlatoknál a tornatanár és a tanuló ifjúság bámulandó ügyességet és pontosságot tanusítottak és a néző t. c. közönség gyakran megéljenezte a tanárt és az ügyes tanulókat.

Esti fél 5 órakor vette kezdetét a tornaverseny következő sorrendben:

1. Sikfutás 100 m. távolságban. Győztesek: Mandelik János I. oszt. tanuló 14", Danielik József I. o. t. 15", Bertram János II. o. t. 13., Vávra Ágoston II. o. t. 14" másodperc alatt.

2. Akadályfutásban 150 m. két gáttal: Gusta István III. o. tan. 24", Nemez Mihály III. o. t. 23", Jehlicska Ferenc IV. o. t. 21", Kurinszky Ferenc IV. o. t.

3. Távugrásban: Mandelik János I. o. t. 3'80 m., Danielik József I. o. t. 3'60 m., Vávra Ágoston II. o. t. 3'70 m., Bertram János II. o. t. 4 m., Guta István III. o. t. 4'10 m., Nemez Mihály III. o. t. 4'50 m., Voszátko János IV. o. t. 4'30 m., Jehlicska Ferenc IV. o. t. 5'50 m.

4. Kötélmászásban: 12 m. magasságra; Mandelik János I. o. tan. 24 másodperc alatt, Boor Péter I. o. t. 43", Bertram János II. o. t. 25", Biróczy István II. o. t. 26", Hoffer Milán III. o. t. 23", Nemez Mihály III. o. t. 24", Jehlicska Ferenc IV. o. t. 21", Végh Miksa Miksa IV. o. t. 19" alatt.

5. Bakugrásban: Mandelik János I. o. t. 5 fok, Danielik József I. o. t. 5 fok, Bertram János II. o. t. 8 fok, Goldfinger Béla II. o. t. 6 fok, Nemez Mihály III. o. t. 10 fok, Guta István III. o. t. 9 fok, Brause Henrik IV. o. tanuló 11 fok.

6) Magas ugrásban: Mandelik J. I. o. t. 4 fok. Boor Péter I. o. t. 5 fok, Bertram J. I. o. t. 7 fok, Vogth

Albin II. o. tan. 6 fok. Jakubéczy Lajos III. o. t. 6 fok, Nemez M. III. o. t. 8 fok, Brause H. IV. o. t. 7 fok, Jehlicska F. IV. o. t. 9 fok.

7) Birkózában: Mandelik J. I. o. t., Vávra Á. II. o. t., Tábornszky László III. o. t., Jehlicska F. IV. o. t.

8) Kakasviadalban: Franzen Leó I. o. t., Binder József I. o. t., Biróczy István II. o. t., Hanuszek János II. o. t., Guta J. III. o. t., Jehlicska F. és Kurinszky Ferenc IV. o. t.

9) Körben-szökdelésben: Danielik J. I. o. t., Hanuszek J. II. o. t., Nemez M. III. o. t., Végh Miksa IV. o. t.

10) Kötélhúzásban a II-ik és III-ik osztály győztes.

Evvel a tornavizsgálat és a verseny, mely fél 5 órától fél nyolczig tartott, véget ért. A gymn. igazgató megdicsérte a tanulók jó viseletét és kitartását, teljes elismerését fejezte ki az egész éven át buzgolkodó Halácsy Antal tornatanárnak és gratulált a fényes eredményhez, melyet a tanuló ifjúsággal a tornázásból felmutatott; meleg köszönetet mondott mindazon uraknak, kik a tornaverseny rendezését előmozdítani sziveskedtek, nem különben a t. cz. közönségnek, mely nagy számban megjelenvén, a tornázó tanulókat lelkesítette, a versenynek ünnepélyes színt kölcsönzött és többszöri éljenzésével meglepedésének kifejezést adott.

Mindezek után a tanuló ifjúság előbb rendben énekelve elvonult és a tornatanárt éltetve szétoszlott.

F. é. június 30-án a zárünnepély alkalmával következő győztes és évközben a tornázásban jeles tanulók elősmerő okiratokat kaptak: Mandelik János, Danielik József, Boor Péter, Löbl Leó, Franzen Leó és Binder József I. o. — Bertram János, Hanuszek János, Vávra Ágoston, Vogth Albin, Biróczy István, Goldfinger Béla, Thebery József, Nikodem Károly, és Hladik Pál II. o. — Nemez Mihály, Hoffer Milán, Guta István, Hein Ede, Jakubéczy Lajos, Tábornszky László, Buzinkay Béla és Koszák Mihály III. o. — Jehlicska Ferenc, Végh Miksa, Voszátko János, Brause Henrik, Tomik István, Lux Ervin, Kurinszky Ferenc, Herrmann Friedmann és Kubicz-Coelestin IV. o. tanulók.

A Lőcsei kir. kath. főgymnasiumban

A verseny sorrendje.

A. Ének.

A rendoszlopokba állott ifjúság éneklé Vörösmaty Szózatát.

B. A négy alsó osztály versenye.

a) Egyszerű szabadgyakorlatok dobszó mellett. b) Katonai rendgyakorlatok. c) Szergyakorlatok. Osztálytornázás: I. és II. oszt. távolugrás; III. és IV. osztály korlátgyakorlatok az utasítások keretében. d) Mászás a fokok árboczon. e) Néhány tornajáték. f) Kötélhúzás, III. és IV. oszt. g) Versenyfutás. Sikverseny 100 méter távolsággal.

C) A felső osztályok versenye.

a) Összetett szabadgyakorlatok, súlyzókkal, dob-szóra, V—VII. oszt. Négy gyakorlat. Ütem: perczenkint 100—115 mozdulat. b) Csapattornázás a korláton V. és VI. osztály. c) Csapattornázás a nyujtón V² és VI. osztály. d) Csapattornázás a bakkon VI. és VII. oszt. az utasítások keretében. e) Egyenkinti verseny: Függeszkegés V—VII. oszt.; Kődobás V—VII. oszt.; Magas ugrás V—VII. oszt. f) Gúllák g) Árboczmászás. Sima-árboczon V—VII. osztály. h) Tornajátékok: V. osztály Fehér és fekete; Tolvajfogó. VI. oszt. Labdajáték: A hajító gömb vagy füles labda. VII. oszt. Labdajátékok: A kanász; Várostromlás, rugólabdával. i) Versenyfutás: Sikverseny, 150 m. — V. és VI. osztály külön-külön; Akadályverseny, 200 m. — VII. osztály.

*) Ezen szép hely használatát megengedte Mitták Rezső v. tanácsnok és h. polgármester.

Pozsonyi állami főreáliskola.

Igazgató: **Antolik Károly.** Tornatanár: **Gottl Adolf.**

A tanulók osztályonként hetenként egyszer használták az ifjusági játszótér. 1894. június 28-án ugyanott tornavizsgálat tartatott. Bittera Károly és Schwicker Alfréd természetrajz-tanárok osztályaikkal botanizálás és és rovargyűjtés céljából környéken kirándulásokat tartottak. Theisz János, a történelem tanára az V. és VI. oszt. tanulóival megtekintette Carnuntum romjait.

A tanév végén, jun. 15-én a tanulókkal tornaverseny tartatott, melyen ügyességük által a következő tanulók tüntették ki magukat:

I. a. osztály. Ripbauer Ferencz, Zambach András.

I. b. osztály. Schmidt Nándor, Verosta Rezső.

II. a. osztály. Gallovich Albin, Rössler Ferencz, Frankl Dávid.

II. b. osztály. Krausz Félix, Völkl József, Szolgay Béla.

III. a. osztály. Hrotkó Joákim, Puhala Kornél.

III. b. osztály. Richter Géza.

IV. osztály. Lajda Milosláv, Kapeller János, Rössel János, Steiner Henrik, Szimeth Sándor.

V. osztály. Pálik Hugo, Roser István, Urmann János.

VI. osztály. Botka Miklós, Herusch Arthur, Klatt Kornél, Fähr Géza.

A felsorolt tanulók elismerő oklevelet nyertek, mely a záró ünnepélyen kiosztott.

Nagy tornaverseny Pozsonyban. A pozsonyi ifjusági játszótéren szeptember 25-én és 26-án nagy tornaverseny lesz, mely ifjusági játékokkal fog egybekötteni. Részt vesznek azon a pozsonyi főreáliskola, a gimnázium, liceum, keresk. akadémia és polgári iskola tanulói, továbbá a pozsonyi, győri, fehérvári tankerületben lévő tanítóképezdék. Összesen vagy háromezer ifju fog a tornaversenyen jelen lenni. A rendezőség élén Szalavszky Gyula kir. tanácsos főispán és Taller Pál kir. tanácsos polgármester áll.

Nemzetközi uszó-verseny.

A demografiai kongresszus tiszteletére rendezett nemzetközi uszó-verseny lefolyásáról az alábbi tudósítást vettük:

Vidám katonazene mellett indult a különhajó 3 óra-
kor a Margit-szigetre, hol csakhamar ezután megkezdődött az uszóverseny. Unalmas egy óráig tartott, a míg feltűnt a versenyzők első csapatja, de a verseny eredménye annál érdekesebb lett. A bajnoki verseny nagy diadalára szolgálhat a magyar ifjuságnak, mert a 16 éves Deutsch Gyula, a magyar torna-klub tagja, rendkívül könnyen győzte itt le a berlini „Borussia“ uszó-egylet tagját s Európa uszó-bajnokát, Kniese Frigyes, ki egyenesen e versenyre jött le Berlinből s megszámlálhatlan arany- és ezüst-érmekkel díszítve jelent meg a dijkiosztásnál. A közönség zajosan megéljenezte mind a kettőt, de szívesebben a mi „németünket“, ki remélhetőleg még sok fényes diadalt arat. Szép rekord volt Reischl Ferencz, a magyar athl. klub tagjának, győzelme is a gyorsuszásban, ki a táv-uszásnál holt vizet kapott s lemaradt.

A versenybíróság elnöke: Gróf Hadik Sándor, al-
elnöke: Vermes Béla, célbíró: Porzsoll Gyula. Verseny-
bíróság: Gróf Andrássy Géza, Harkányi Andor, dr. Gerenday György, ifj. gróf Károlyi Tibor, Luby Sándor,

König Sándor, Hauser József, dr. Zsögöd Benő, Szemere Miklós, Tasnády Endre. Versenytitkár: Füzesséry Árpád. Időmérők: Ensel Kálmán, Hauser Ernő. Témérő: Stobbe Ferencz. Orvos: dr. Boros Ernő. Indító: Záborszky Pista.

I. Bajnoki verseny. Távolság 2000 m. Győztes a közegészségügyi és demografiai kongresszus aranyérmét, bajnoki serleget és a „Magyar Uszó-Egyesület“ bajnoka 1894. évre czimet nyeri; másodiknak a kongresszus ezüst érme és tiszteletdíj; harmadiknak a „Magyar Uszó-Egyesület“ ezüst érme; negyediknek a „Magyar Uszó-Egyesület“ bronz érme.

Indultak: Kniese Frigyes, a Berliner Schwimm-Club „Borussia“ tagja, Reischl Ferencz M. A. C. tagja, Gaál Dániel, hódmező-vásárhelyi F. V. E. tagja, Parnitzky Loránd M. U. E., Tomcsák Gusztáv M. U. E., Eury Lajos, keszthelyi Cs. E. tagja, Guttmann Alfréd M. U. E. Balogh Hugó, Deutsch Gyula M. T. K. tagja.

Kezdetben Kniese vezet, de Deutsch matrózuszással csakhamar elhagyja, végig így uszsa meg a pályát s 50 méterrel nyer 14 p. 15 mp. alatt második Kniese Frigyes 14 p. 35 mp. alatt, harmadik Guttmann Alfréd, negyedik Balogh Hugó.

II. Gyors uszás. Táv. 500 m. Győztesnek a közegészségügyi és demografiai kongresszus aranyérme és tiszteletdíj; másodiknak a kongresszus ezüstérme és tiszteletdíj; harmadiknak a „Magyar Uszó-Egyesület“ ezüst érme.

Indultak: Fleischmann János M. U. E. Gaál Dániel hódmező-vásárhelyi T. V. E. tagja, Balogh Hugó, Gräfl Károly, Lukács Gusztáv, Gräfl Ödön, Reischl Ferencz és Biegelbauer Árpád.

Első lett: Reischl Ferencz, második Gräfl Károly, harmadik Biegelbauer Árpád. sz.

A magyar evezős-egyletek országos szövetsége által rendezett nemzetközi távevezős verseny. Táv. 16 kilométer, a Margitsziget csucsától a szent-endrei sziget csucsáig és vissza.

Ezen verseny érdekességéből sokat levont az a körülmény, hogy csak a „Neptun“, budapesti evezős egylet két csoportjából álltak ki a küzdők, s így a finish már kiküzdöttnek volt tekinthető a verseny előtt.

Az első csapatban ifj. Hállay Ferencz, Nessei Ernő, Procopius Béla s Gusztáv evezett, korm. Hauser Adorján. A második csapat evezősei Koós Elemér, Perger Ignác, dr. Degré Miklós, Szendey Béla, korm. Szabó Gyula. Mindkét crew időre evezett s az első csapat 1 óra 12 perc, a második 1 óra 09 perc alatt ért célhoz s így az utóbbiak 3 perc 21 mperccel győztek.

Föltűntek a kongresszus pompás díjai. A gyönyörű kivitelű nagyméretű érmek egyik oldalán ő felsége mellképe királyi díszben, a másik oldalán a székváros címere látható. A regata vándordíja remek kivitelű strucctojás-serleg aranyozott díszszel.

A dijkiosztásnál dr. Fodor József egyet tanár mondott köszönetet a közreműködőnek.

X. Klösz György fényképészeti műintézet Budapest, V. Kossuth Lajos utca 18. sz. I. emeleten. Telefon-
állomás. Elvállal mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéseket gépekről, ipar-, mű-, és tantárgyakról, sat. Photolithographia, czinkographia, fénynyomat, autographiai fénymásolat.

VELOCIPÉDEZÉS

Nemzetközi kerékpár-verseny.

Első nap.

A „Hunnia“ magyar kerékpár-egyesület a kongresszus alkalmából két napra terjedő kerékpár-versenyt rendezett. A kongresszus tagjai közül különösen az angolok érdeklődtek a versenyek iránt. A versenyek, tekintettel nemzetközi jelentőségükre, igen érdekesek voltak, bár ezuttal — fájdalom, — a díjak nagyobb részét idegenek vittrék el. Balesetekben sem volt hiány és az első futam fordulójánál négyen törtek ki és buktak el. Az utolsó, 10.000 méteres főversenyt, tekintettel arra, hogy már sötét est volt, 5000 méterre redukálták. Verseny után dr. Magyarevits a kongresszus nevében köszönetet mondott a Hunnia elnökségének, egyszersmind átadta a kongresszus által felajánlott arany, ezüst és bronz díj-érmeket a melyek egyik felén ő felsége mell-képe, másik oldalán pedig a főváros czimere látható. A nyerteseknek Morzsányi orsz. képviselő neje adta át az érmeiket. A holnapi verseny, tekintettel annak hosszu voltára, már délután két órakor kezdődik.

A verseny a következőkép folyt le: I. *Megnyitó-verseny.* 2000 méter. (5 méter és 3 kör.) Az 1-ső futamban indultak: Opel Henrik, W. B. C. Bécs, Hűvös Iván, H. M. B. C., Novak Mirka, „Sokol“ Zágráb, Minich Jenő, Schwab Béla H. M. B. C., Beyschlag Ottó, W. B. C. Bécz. Jüngling József, Bp. K. E., Benvenutti Renato, V. C. Trieszt, Rottenbiller János, M. T. K., 1-ső Opel 3 p. 7²/₅ mp. 2. Beyschlag 3 p. 7³/₅ mp. és 3. Benvenutti 3 p. 7⁴/₅ mp. alatt. A II-ik futamban indultak: Friedrich Willy, W. B. C. Bécs, Modl Lajos, H. M. B. C., Lillits Milutin, H. M. B. C., Titsch Albert, Wr. „Wanderer“, Walzer József, W. R. „Favorita“, Lurion Maxim, R. U. „Vorwärts“. 1. Titsch 3 p. 28⁴/₅ mp. 2. Walzer 3 p. 28 mp. és 3. Friedrich 3 p. 33⁴/₅ mp. alatt.

Az I. számú verseny döntő futama. 2000 méter (5 m. és 3 kör.) Indultak a két futam győztesei, és pedig: Opel Henrik, Beyschlag Ottó, Benvenutti Renato, Titsch Albert, Walzer József, Friedrich Willy. Eredmény: 1-ső Beyschlag 3 p. 51³/₅ mp. alatt. 2-ik Benvenutti 3 p. 51⁴/₅ mp. alatt 3-ik Opperl 3 p. 53³/₅ mp. alatt.

E verseny végén Benvenutti óvást emelt Beyschlag ellen, hogy utóbbi keresztelte volna, a melyet a bíróság hosszabb vita után elvetett.

II. *Emlékverseny.* 5000 méter (345 méter és 7 kör.) 1-ső futamban indultak: Opel Henrik, W. B. C., Jüngling József, Bp. K. E., Rottenbiller János, M. T. K., Benvenutti Renato, V. C. Trieszt, Picker Ernő, H. M. B. C., Titsch Albert, Wr. „Wanderer“. 1-ső Titsch 9 p. 32⁵/₅ mp. 2-ik Opel 9 p. 3⁴/₅ mp., és 3-ik Benvenutti 9 p. 4 mp. alatt. — A II-ik futamban: Modl Lajos, H. M. B. C., Misgur Enrico, V. C. Trieszt, Lillits Milutin, H. M. B., Lurion Maxim, R. U. „Vorwärts“, Schwab Béla, H. M. B. C., Beyschlag Ottó, W. B. C. 1-ső Lurion 8 p. 30²/₅ mp., 2-ik Beyschlag 8 p. 30³/₅ mp., 3-ik Lillits 8 p. 32¹/₅ mp. alatt.

E versenyben Jüngling, Rottenbiller és Picker a fordulónál elbuktak, utóbbi több helyt sérülést szenvedett.

A II. számú verseny döntő futama. 2000 méter

(5 méter és 3 kör.) Indultak a két futam győztesei: Titsch, Opel, Benvenutti, Lurion, Beyschlag és Lillits. Eredmény: 1-ső Lurion 3 p. 51 mp. alatt, 2-ik Benvenutti 3 p. 51¹/₅ mp. alatt, 3-ik Opel 3 p. 52¹/₅ mp. alatt.

III. *Térelőny-verseny.* 3000 méter (340 méter és 4 körtérelőny méter). Indultak: Novák Mirka, „Sokol“ Zágráb, Opel Henrik, W. B. C., Beyschlag Ottó, W. B. C., Friedrich Willy, W. B. C. Modl Lajos, H. M. B. C., Minich Jenő, M. A. C., Hűvös Iván H. M. B. C., Schwab Béla, H. M. B. C., Jüngling József, Bp. K. E., Rottenbiller János, M. T. K., Lillits Milutin, H. M. B. C., Benvenutti Renato, V. C. Trieszt, Misgur Enrico, V. C. Trieszt, Lurion Maxim, W. R. U. „Vorwärts“, Beszedits Iván, H. M. B. C., Colibich Luigi, V. C. Trieszt, Laurencich Carló, V. C. Trieszt, Herbster Henrik, H. M. B. C., Kutassy Vincze, H. M. B. C. Eredmény: 1-ső Lurion 4 p. 38²/₅ mp. alatt, 2-ik Rottenbiller 4 p. 38³/₅ mp. alatt, 3-ik Friedrich 4 p. 41 mp. alatt.

E versenyben Rottenbiller, a M. T. K. tagja nagy erőfeszítéssel másodiknak érkezett, mit a közönség zajos éljenzéssel fogadott.

IV. *Főverseny.* 5000 méter (345 méter és 7 kör.) Opel Henrik, W. B. C., Beyschlag Ottó, W. B. C., Friedrich Willy, W. B. C., Jüngling József, Bp. K. E., Lillits Milutin, H. M. B. C., Mihelic Julió, I. H. K. E., Titsch Albert, Wr. „Wanderer“, Benvenutti Renato, V. C. Trieszt, Misgur Enrico, V. C. Trieszt, Lurion Maxim, R. U. „Vorwärts“. 1-ső Lurion 8 p. 30 mp. alatt, 2-ik Beyschlag 8 p. 32²/₅ mp. alatt, 3-ik Friedrich 8 p. 33²/₅ mp. alatt.

Második nap.

A Hunnia magyar bicycle club vasárnap rendezte a kongresszus tagjai tiszteletére második versenyt. Az idő ugyan cseppet sem kedvezett nekik, mert az egész délelőtti szakadó eső föláztatta az annélkül sem valami kitünő pályát s így nem is csoda, ha a kivonult mentőknek minduntalan akadt dolguk. Komolyabb baj szerencsére egyik versenyzőben sem esett, kivéve a kis Rottenbillert, ki térdén és karján sérült meg, nem jelentéktelenül.

Nagyon sokan nem voltak a versenyen, de ha tekintetbe vesszük, hogy a szakadó zápor sem tudta visszatartani a sport híveit, ugy ezek száma kétségtelenül meglepő. Annál csodálatosabb, hogy bár e nemes sport iránt az érdeklődés napról-napra növekszik, a nagy főváros területén még mindig nincs a bicyklistáknak saját pályájuk. Holott Pozsony, Szombathely, Kolozsvár, Palics, hol pedig sokkal kevesebb a Kerékpárosok száma, már mind rendelkeznek külön versenyterrel, pedig e sport híveinek száma alig haladja meg a harminczat. Minden kisebb német városban is találunk trainingre alkalmas pályát, csak éppen nálunk nem. — Ilyen körülmények között nem is csodálható, hogy a külföldiek majd minden versenyt megnyertek a mieink elől, s szolgáljon a Hunnia tagjainak buzdításul mai versenyük, hogy ők is ilyen fokra juttassák a kerékpározás művészetét.

A verseny, mely ugyancsak bővelkedett érdekesnél érdekesebb finishekben, következőkép folyt le:

I. *Vendégek versenye:* 2000 mtr. Elsőnek küzdelem után Benvenutti Renato érkezett be, 3 p. 28²/₅ mp. alatt. Második Titsch Albert lett 3 p. 28³/₅ mpercznyi rekorddal, míg harmadiknak Walzer József érkezett be 3 p. 29 mp. alatt.

II. *Országos verseny:* 2000 mt. Lillits Milutin első 3 p. 34¹/₅ mp., Modl Lajos 3 p. 34²/₅ mp. második, mindkettő a Hunnia tagja és Minich Jenő 3 p. 36 mp. alatt harmadik lett.

III. *Rekord-verseny:* 1000 mtr., első Lurion Maxim, 1 p. 43⁴/₅ mp. alatt, egy ötöd másodperczcel utána

Lillits Milutin érkezett be másodikkak, míg a többi versenyzők jóval később jelentkeztek a célnál.

IV. *Főverseny*: 5000 mtr. Óriási küzdelem után Lurton Maxim első 9 p. 23¹/₆ mp. alatt, nyomon követte Benvenutti Renato 9 p. 23³/₆ mp., harmadik Lillits Milutin, negyedik pedig Modl Lajos lett.

V. *Nyerellenek versenye*: 2000 mtr. E távot elsőnek Laurencich Carló tette meg 3 p. 41²/₆ mp. alatt utána Pickler Rezső jött 3 p. 45⁴/₆ mp. alatt, harmadikkak Klimkó László érkezett be 3 p. 46⁴/₆ másodperc.

VI. *Térelőny-verseny*: 3000 méter. A versenyzők következő sorrendben érkeztek be: Lurion Maxim, ki a 3000 méternyi utat 5 p. 5 mp. alatt tette meg, Beyschlag Ottó 5 p. 5¹/₆ mp. alatt és Benvenutti Renato, ki 5 p. 6 mp. alatt érkezett be.

A legérdekesebb verseny a VII-ik volt, mely egy óráig tartott s innen kapta elnevezését:

VII. *Egy órai verseny*. Tíz versenyző közül 5 kiállott s a megmaradt öt következő sorrendben vonult el a versenybírák előtt: Walzer József első, Zachariades György második, Friedrich Willy harmadik Beyschlag Ottó negyedik, Jüngling József ötödik. Mindmegannyian igen szép kondícióban érkeztek be, mi tekintettel a befutott óriási pályára, ritkítja párját a maga nemében.

Versenyt után impozáns kerékpár-korzót rögtönöztek melynek igen sok nézője akadt. Majd kedélyes közvacsorára gyűltek egybe s ezzel a nemzetközi kerékpár-verseny egyszersmind befejezést is nyert.

A budapest-pécsi távverseny után.

Egyesületünk választmánya f. hó 10-én tartott ülésében halásan emlékezett meg mindazokról, kik a szép ünnepély sikeréhez hozzájárultak. Elhatároztattott hogy az egylet küldöttségileg mond köszönetet Kardos Kálmánnak, Pécs sz. kir. város és Baranya vármegye főispánjának azon megtisztelő érdeklődéseért, melyet a verseny iránt mutatott és az ünnepségeken való megjelenésével igazolt.

A választmány jegyzőkönyvileg mondott köszönetet a helyi sajtónak, mely hasábjait készségesen nyitotta meg az első magyar kerékpáros távverseny ismertetéseire; el határozta, hogy írásbelileg közli ezt a „Pécsi Napló”, „Pécsi Figyelő”, „Pécsi Közlöny” és a „Fünfkirchner Zeitung” szerkesztőseivel.

Lelkes hangulatot keltett midőn a versenytitkár a derék „Mohácsi Torna Egylet” működéséről tett jelentést, kiemelve annak jeles elnökét dr. Rüll Jánost. A gyűlés köszönetét jegyzőkönyvileg fejezi ki a kedves sporttársaknak.

Hasonló jegyzőkönyvi köszönetet, mondott a választmány.

Nagyságos Opris Péter posta és táviróigazgató, Littke József pezsgőgyáros, Vaszary Gyula rendőrőrkapitány, Kovácsffy Kálmán kir. főmérnök uraknak, kik hatáskörükben a legnagyobb előzékenységgel voltak segítségünkre, továbbá ifj. Scholz Antal tagtársunknak az egyletnek ajándékozott értékes és remek diszkürtért, dr. Káldy Imre urnak a szombathelyi „Savaria” ügybuzgó titkárának, Tabak és Dénes postatiszt uraknak, Szigriszt Lajos és Koharits N. János ur, telephon tulajdonos tagtársunknak buzgólkodásáért, az üszöghi uradalom tulajdonosának, ki kastélya elé frisitőket helyezt a versenyzők részére, végre Németh Gyula ügyvéd ur, Csurda Henrik, Strohmayer János, Nagy Mihály tagjaiknak kik a felügyelő teendőket végezték példás pontossággal.

A „Pécsi Kerékpár Egyesület” ezuton mond mindazoknak is köszönetet, kik megjelenésükkel vagy közreműködésükkel az ünnepségek fényét emelték és kéri

Pécs lelkes közönségét, hogy tartsa meg az egyletet továbbra is jóindulatban.

Az „Emlékkönyv”, melyet a „P. K. E.” a budapest pécsi távverseny emlékére kiadott oly nagy kelendőségnek örvend, hogy a nyomtatott 400 példányból már csak 25—30 maradt meg az egylet tulajdonában. Azok, kik még egy-egy példányt óhajtanak sziveskedjenek ifj. Bedő Imre urhoz, a „P. K. E.” II. titkárához (Pécs, Bedőkávéház) fordulni. Az 10 ivre terjedő, 40 képpel tarkított mű ára 1 frt. (Postai megrendelés pontosan teljesítettik.)

A „Pécsi Kerékpár-Egyesület”

őszi országuti (országos) versenyeinek feltételei:

A verseny napja: 1894, október hó 7-én.

Nevezési zárnap: 1894. október hó 2-án esti 8 óra.

* * *

Reggel 3¹/₄ órakor indulás a Bedő-kávéházból a versenyterre.

1. *Verseny „Magyarország hegyi bajnokságáért.”* (Nyílt verseny.) Táv. 7000 m. Pálya a pécs-mánfai ut. Indulás az üszögi országuton lévő Éva szobortól, cél a mánfai országut tetőpontja. Tét 3 frt, bánat 2 frt.

Indítás 1894. okt. hó 7-én reggel 1¹/₈ órakor.

Elsőnek:nagy ezüst érem, „Magyarország kerékpárosainak hegyi bajnoka az 1894—95. évre” czim és bajnoki szalag; másodiknak ezüst, harmadikkak kis ezüst, negyediknek bronz érem.

2. *Sopiana verseny.* Táv. 14¹/₂ klm. Pálya a pécs-hirdi országut. Indulás a budai vámháztól. Nyitva csakis a „P. K. E.” tagjai részére.

Indítás 1894. okt. hó 7-én reggel 1¹/₂ órakor.

Elsőnek: Gayer Béla, a felajánlott nagy ezüstérem, másodiknak ezüst érem, harmadikkak Gayer bronz érme, negyediknek bronz érem. Tét 1 frt.

3. *Vendégek versenye.* Táv. 6 klm. Pálya a pécs-üszögi országuton a budai vámtól, az üszögi kastélyig és vissza. Nyitva a „Pécsi Kerékpár-Egyesület” tagjai kivételével minden magyarországi kerékpár-egyesület tagjai részére.

Tét 2 frt, bánat 1 frt.

Indítás 1894. okt. hó 7-én reggel 3¹/₄ órakor.

Elsőnek nagy ezüst, másodiknak ezüst, harmadikkak kis ezüst érem.

4. *Baranyai nagy távverseny.* (Zárt verseny.) Táv. 121⁴/₄ klm. Utirány: Pécs, Mohács, Főherczeglak, Lipovicza, Villány, Siklós, Pécs. Ellenőrző és frisitő állomások: Mohács és Lipovicza. Indítás a budai vámháznál, cél a siklói vámháznál (Höfler-féle börgyár). Tét 2 frt. Nyitva csakis a „P. K. E.” tagjai részére.

Elsőnek: nagy ezüst érem és tiszteletdíj, másodiknak nagy ezüst-, harmadikkak ezüst érem és mindazoknak, kik 7¹/₂ órán belül érkeznek, idő érem.

A verseny rossz idő esetén is megtartatik.

A nevezések a „P. K. E.” I. titkárához, Bolgár Tivadan urhoz (Pécs, Nepomuk-utca 10. sz.) küldendő, posta útján ajánlott levélben, a borítékon e szó „nevezés” feltüntetésével.

A verseny után este 8 órakor társas vacsora étlap szerint, valamint díjkiosztás a „Vadember” szálloda helyiségeiben.

Általános verseny- szabályok.

1. A zárt versenyekben csakis a „P. K. E.” tagjai, a nyílt versenyekben csakis magyarországi gentleman sportegyletek, Magyarországon lakó tagjai vehetnek részt.

2. A második díj csak akkor adatik ki, ha legalább három, a harmadik díj, ha legalább öt, a negyedik díj, ha legalább nyolcz versenyző indul

3. Versenyezni csakis sportszerű öltözetben szabad (ajánlatos a versenyruha.)

4. A nevezésnek tartalmaznia kell a versenyző teljes nevét, állását, lakását, az egyesület nevét, melynek tagja és a borítékon e szó „nevezés”, feltüntetésével.

5. A hegyi versenynél leszállás esetén ugyanazon helyen kell ismét felülni.

LÖVÉSZET

Lövészek ünnepelye.

A budapesti polg. lövészegyesület főlövész-mestersége első névnapja alkalmából augusztus 21-én egy igen jól sikerült vacsorát rendezett. A nagy terem tömve volt előkelő közönséggel. Ott láttuk: Herman Béla előljárót, Hampel Sándor városbíró, Tabody József kir. kamarást, Freyberger Pál, Szabó M. Ferencz, Biscara Endre, Eckerman Ede városi bizottsági tagokat, stb., stb. A hivatalos toasztot Lakner János, az egyesület jegyzője mondotta Szávoszt Alphonsra.

Felköszöntöket mondottak még az ünnepeltre: Tabody József, Hampel Sándor, ifj. Bun József, Krancz Alajos, Sir Sándor, Herman Béla. A kedélyes estély tagjai csak a hajnali órákban kezdtek oszladozni. Megemlítjük még, hogy dr. Darányi Ignác Ostendéből, Rupp Zsigmond Münchenből, dr. Falk Miksa Gmundenből távra tilag küldték el szerencsekívánataikat, melyek az estélyen felolvastattak.

Lövész kirándulás Bajára. Augusztus 19. és 20-án a bajai lövész-egyesület díjlövészetet rendezett, melyre a budapesti polg. lövész egyesületet is meghívta. Örömmel engedett az egyesület Ecker István — lövész-mester ebbeli meghívásának és az egyesület képviselőiben Jellenick Antal, Habicht Károly, Rosconi Károly Welsch Emil lövéstársakat küldte ki, kik, az egyesület által lődíjakra felajánlott 40 arany koronát magukkal vették. Lövésztársaink igen előzékeny és barátságos fogadtatásban részesültek, 20-án a gyönyörű párkban megtartott banketten dr. Hegedűs Baja város polgármestere, mint a lövész-egyesület elnöke köszöntötte fel őket. Toasztokat mondottak még Ecker István a főlövész-mester, Nikolits Izidor szolgabíró, Somogyi, Tury.

ATHLETIKA

Az „Achilles Sport-Egylet

m. hó-21-én Palicsra (Pálfüred) nagyszabású sport ünnepélyt rendezett a hódmezővásárhelyi athletikai versenyeiről átránduló „Danubius Sport-Egylet” és a „Magyar Uszó-Egylet” tagjainak tiszteletére. A versenybizottság elnöke Nagybudafalvi Vermes Lajos nemzetközi

bajnok volt. Versenybíró Balogh Hugó indító Matkovics Miklós tornatanár, versenyintéző és pályafelügyelő Szekrényessy Kálmán a Balaton átúszója, időmérő Dávid Géza, erőkiegyszerítő Spóner Arthur az „A.S.E.” tagjai Az 1 a. mf. (1609 m.) magas kerékpár versenyben Rózsafty Andor (Budapest) első lett, második Hoffmann József (szabadkai). A biztonsági kerékpár versenyben 1 angol mérőföldet Pietsch Ferencz 2 perc 21 mp. alatt futotta meg. Pietsch ezen versenyben a legjobb recordot érte el, a mi eddig magyarországon eléretett. Az ünnepély hőse Pietsch volt, ki már születés helyén San-Janciró ban (Braziliában) több rendbeli athletikai versenyeken első díjakat nyert el, Jó második lett Varga József. Az 1 a. mf. síkfutásban első leti Schlésinger Aladár, második Csik Béla. Az idő előnyös (Heatverseny) lánccolat Kerékpár-versenyben az első díjat Aradszky Sándor a „Szabadkai Kerékpár-Egylet” tagja nyerte el, jómásodik Pietsch Ferencz lett. — A versenyfutásban Polyákovics Elemér, Csik Béla és Csillagos (álnév) lettek. — Az összes uszóversenyeket Biegelbauer Árpád Ausztria uszóbajnoka nyerte meg. — A versenyeket társas vacsora követte, hol a győzteseket másnap reggelig éltették. — Az „Achilles Sport-Egylet” által a Palicsi ang. asphalt versenypályára 1894. augusztus hó 26-ára kiirt kerékpár-versenyeit nevezések hiányában 1894. szeptember hó 16-ára halasztotta el. — Nevezési zárnapp 1894. szept. 10-én esti 8 óra.

Dr. Vermes Lajos.

A Szabadkai Sport-Egylet

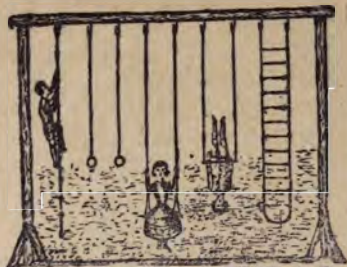
folyó hó 12-én tartotta alakuló közgyűlését, melyen az alapszabályok végleges szövegezésben elfogadtattak és a tisztujítás megejtetett.

Elnök lett: Piukovich József, alelnökök: Farkas Zsigmond és ifj. Vajnic István, titkár: Pinkovich Dénes, jegyző: Dr. Fischer Jákó, pénztáros: Schneider Bálint, ellenőr: Gugánovsz Máté, művezető: Matkovits Miklós, orvos: Dr. Novák József, ügyész: Dr. Mamursich Bódog és mérnök: Váli Gyula.

Az egyesületnek eddig 150 tagja van, kik mindannyian tevékeny részt óhajtanak venni a testgyakorlás többféle ágában. Rendes torna- és vivő órák esti 6—9 óráig tartanak meg a vasuti állomás mellett ujonnan épült Vermes-féle házban berendezett torna helyiségben, de azért a tagok reggel 7 órától délután 1 óráig azután igénybe vehetik a torna- és vivőszereket.

A megalakult választmány gondoskodni fog, hogy a télen egy igen terjedelmes és kényelmes berendezésű korcsolya-pálya álljon rendelkezésre: ezenkívül már egykét hét mulva lapdázó pályát is rendez be. Az egyesület tehát mindent megtesz, ami a test edzés előmozdításához és az egészséges szórakozáshoz szükséges.

A tagsági díj évenként csak 6 firt; ezért az összegért aztán a tagok igénybe vehetik mindazon előnyöket, melyeket az egyesület nyújtani fog. A tagoknak folytonosan szaporodó száma és meleg érdeklődése alapos reményt nyújt arra, hogy a fiatal egyesület nemcsak életképes lesz, hanem rövid idő alatt kipótolja azt az eddig érezhető hiányt, melyet betölteni hivatva van.

Saját készítményü
torna-eszközök
 valódi angol croquet és
Lawn-Tennis

játékok. Kötél- és kenderárúk, ostor és ostornyél (nagyban). Mindennemű **hálók, függágyak, kötelek, ponyvák, zsákok és szivacsok.**

SEFFER ANTAL Budapest (Károly-laktanya) Károly-utca 12.

Képes árjegyzékek bérmentve.

Javításokat elfogadok.

Legujabb szerkezetű kerékpárok

Nagy választék valódi angol és német kerékpárokból.

Herbster Károly

raktárában

Budapest, Károly-körút 3. szám.

1894. évi árjegyzék ingyen.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVÓNIÁBAN.)

Elsőrangú kutforrás és gyógyfürdőhely

Enyhe éghajlat.
 Egyedüli jódhévíz a Continensen
 64° Celsius

Az idény tartama márcziustól október végéig.
 Gyógyjavaslatok: A gyomor és bélcsatorna mindennemű hurutos bántalmánál, hólyagbetegségeknel, csuszos és köszvényes kóralakoknál, görvélykóros és különféle vérbajoknál.

Kiterjedt árnyékos park, saját gyógyzenekar, fedett sétány, diszes és kényelmes berendezett szalodák és magánygyógyintézetek.

100 vendégszoba.

Kitűnő étkezés mérsékelt árak.
 Vasúti összeköttetés: Pakratz Lipik (cs. és k. szab. déli vasut), Okucan (m. kir. államvasutak.)

Vadászterület

kerestetik bérbevétel czéljából, lehetőleg a főváros közelében.
 Szíves ajánlatok a „Herkules” kiadóhivatalához intézendők.

FÖLDESZ L.

puskaműves

Budapest, Muzeum-körút 9 szám.

Ajánlja jó hírnevű

fegyvereit

kezeség mellett,

továbbá mindennemű **revolvereket** és teljes **vadászfelszereléseket.**

Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek. Javítások legolcsóbban számíttatnak.

Porzsolt Kálmán

munkái:

- A párbaj.** Színmű 1 felv. Először adatott a nemzeti színpadon hazában 1881-ben 40
Szerencsét en furulyások. Elbesz. 1883. .... 1 —
Viharos élet. Elbeszélések. 1886 1 —
Fürdői emlékek. Elbesz. 1887. (Képekkel.) ..... 1 —
Sport és szerelem. Elb. 1887. (Képekkel.) ..... 1 —
Amor im Bade. A „Fürdői emlékek” német kiadása Berlin 1891. Ára 1 márka.
Herkules Testgyak. és sportközl.
 1884. Első évfolyam ..... 6 —
 1885. Második évfolyam ... 8 —
 1886. Harmadik évfolyam... 8 —
 1887. Negyedik évfolyam... 8 —
 1888. Ötödik évfolyam ..... 4 —
 1889. Hatodik évfolyam ... 4 —
 1890. Hetedik évfolyam... 4 —
 1891. Nyolczadik évfolyam 4 —
 1892. Kilencedik évfolyam 4 —

- Képes sportnaptár.** 1886. évre 1 50
A testgyakorlati oktatás rendszere. A testgyakorlati oktatásra vonatkozó törvények és rendeletek gyűjtemény. 1886 — 80
Reform-naptár 1892. Politikai és szépirodalmi tartalommal — 40
A Dunántúl irásban és képben. (Dunántúli képes naptár 1892) 1 —
Ugyanaz II-ik kötet 1893-évre 1 —

Porzsolt Jenő:

- A korcsolyázás kézi könyve.**
 Képekkel..... 1 —

Porzsolt Lajos munkái:

- A magyar labdajátékok könyve.**
 Képekkel s gróf Eszterházy Mihály előszavával..... 1 —
A tornazás kézikönyve. Képekkel. 1 20
Tornakartyak. Képekkel ..... 1 —
 Mindezen munkák kaphatók a „Herkules” kiadóhivatalában (Budapest, József-körút 5. sz.)

KAJARI DEZSŐ

KARLSBADI

cipő-különlégek.

Budapest, Dorottya-utca 8. sz. a.

Ajánlja legdusabb választékban férfi-, női- és gyermek cipő-árúit a nyári idényre

a legolcsóbb árak mellett. — Különös figyelemmel

velocipédező, turista és hegymászó tornaczipőket, vadász-csizmákat

mindennemű bőr- és vászonzól urak, hölgyek és gyermekek részére: egymint:

tiszti cipők, galoschnik v. gumiczipők, ugy szinte vízmentes cipőket és kényes lábra különlegességeket, nagy választékban raktáron tart

Vidéki megrendelések mérték vagy minta-czipő szerinti leggyorsabban cszközöltetnek.

HIRDETÉSEK

felvételnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VIII ker. József-körút 5. sz. a.

Képek és képkeretek a legnagyobb választékban a legegyszerűbbtől a legremekebbig való kivitelben legmérsékeltébb áron kaphatók csakis TINTNER MIKSA műtárában Bécs, I. Opernring 19.